

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

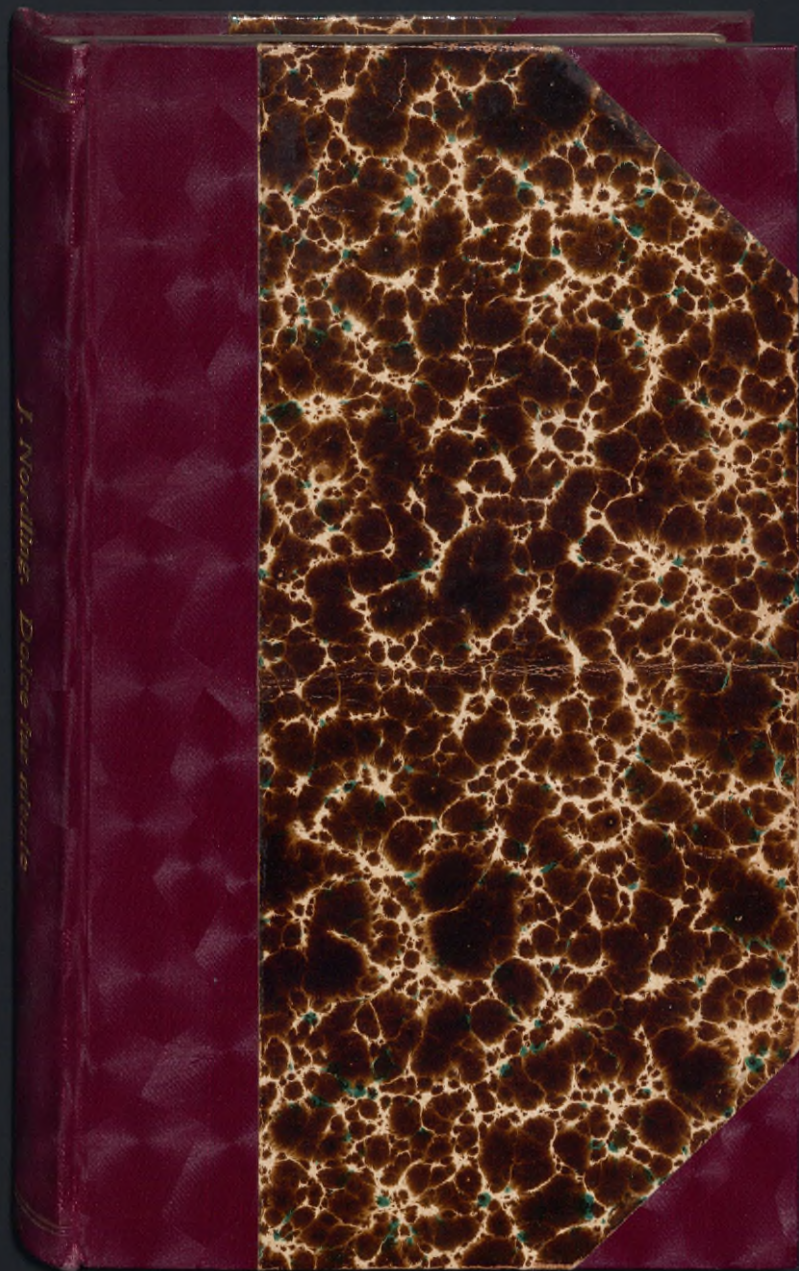
GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

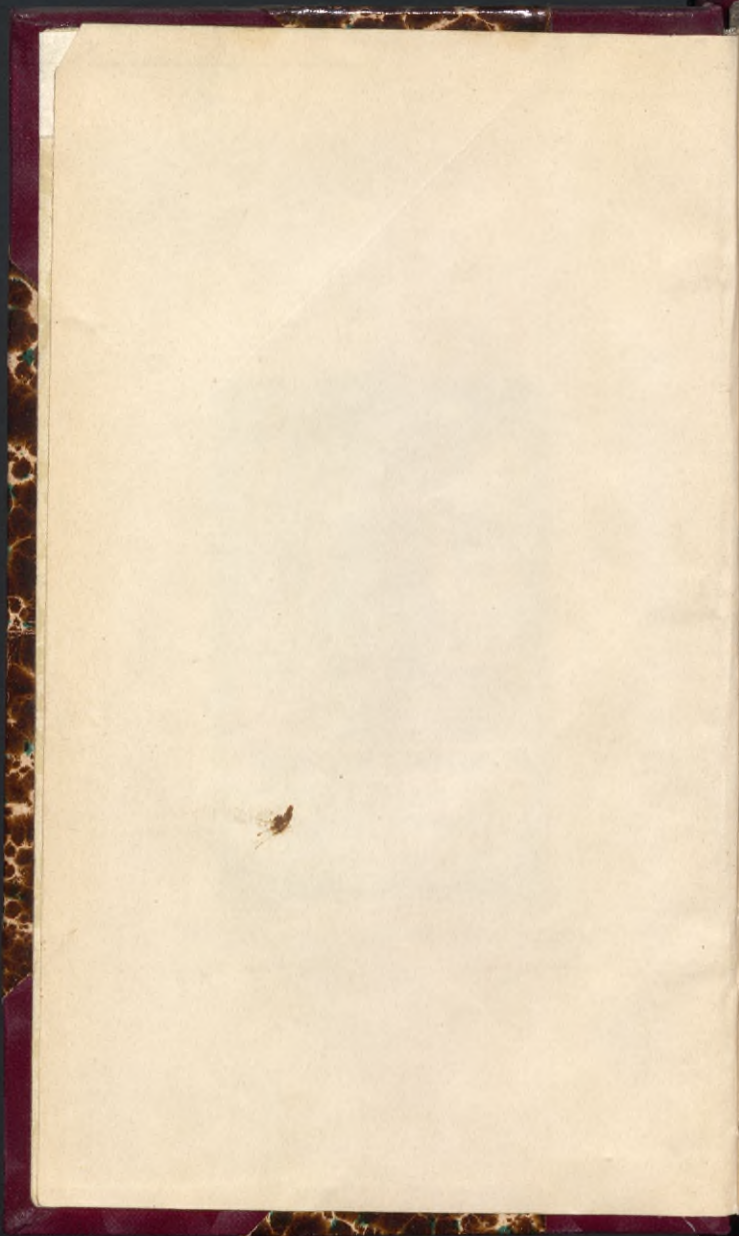

J. Nordling. Dates for others.

Litt.
Sv.

DOLCE FAR NIENTE

NYA BERÄTTELSER

AF

JOHAN NORDLING

(HALVOR GRIP)

UPSALA 1884

UNIVERSALBIBLIOTEKETS FÖRLAGSEXPEDITION.

BOGGE FAR NIENTE
MARRIETTA
OPERA

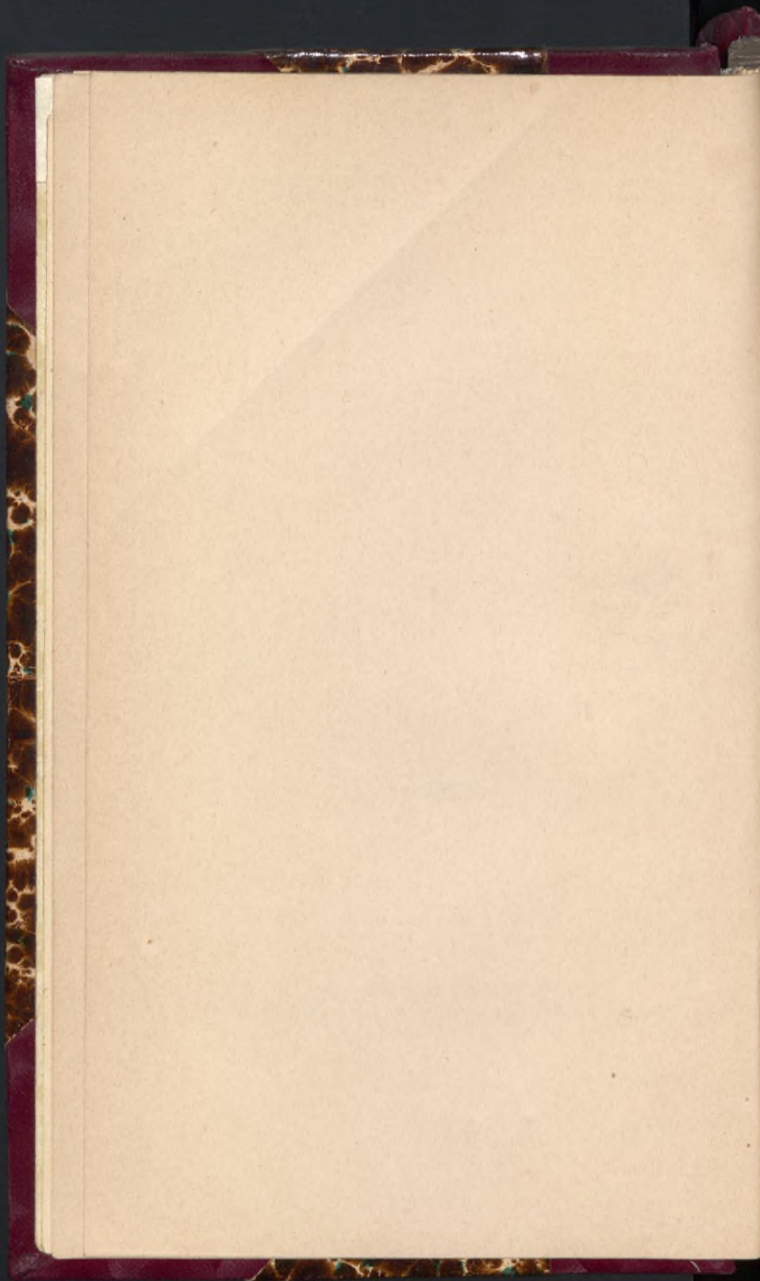
UPSALA 1884

R. ALMQVIST & J. WIKSELL'S BOKTRYCKERI.

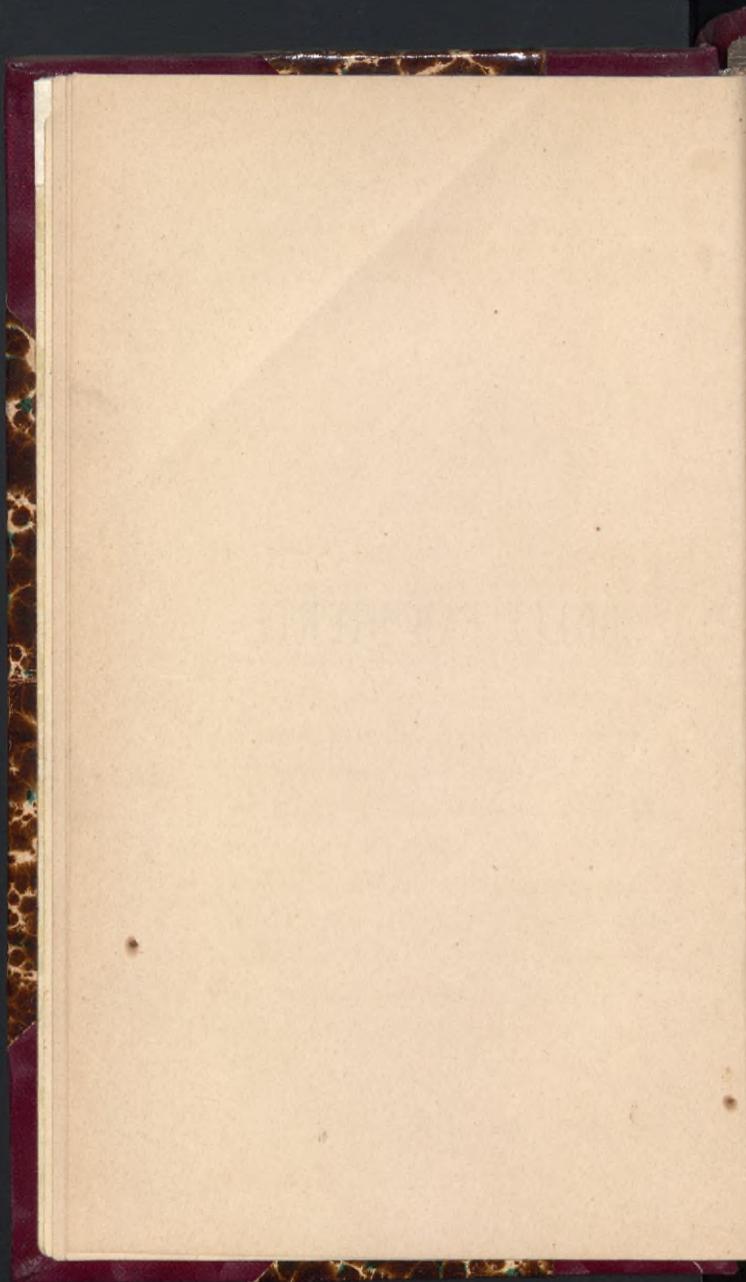
INNEHÅLL:

	sid.
Dolce far niente	1.
En hjärtesak	45.
Ut ur boet	65.
På vårsidan	93.
Lars Hult ,	121.
Tro och otro	143.
Immergrün	167.

DOLCE FAR NIENTE.

Han var till en tredjedel litteratör, en tredjedel artist och resten umgänges-människa.

Och som nu hans tredjedel litteratören hade haft fullt upp att göra hela den långa kulna vintern med tidningsbestyr och korrespondenser, och hans tredjedel umgängesmännen efter säsongens baler och brusande lif började finna julidagarna litet för mycket döda, heta och enformiga, gick han en vacker morgon upp till redaktionsbyrån för att anhålla om en månads ferier.

“Förbanna mig, bror, om det inte är olidligt här i stan. I Kungsträdgården dödt som en öken. I Strömparterren bara brackor. Norrbro

— afskyvärdt. Du måste ge mig fyra veckors permission. Lite studier, lite skärgårdsluft — du förstår.“

Och när han såg den tveksamma minen, skyndade han sig att tillägga:

“Kan alltid få någon idé. En liten godbit för tidningen. Följetongsafdelningen — skärgårdshistorier — pikant, eller hvad?”

“Nå, så far, för fan; jag får väl reda mig ensam; men inte mer än fyra veckor, kom det ihåg. Jag skall ned på bröllop i Vestergötland, och då måste du vara här.“

“Klickar inte, förbanna mig; passar alltid på. Mjuka tjänare — heder och tack!”

Gick så ned till Becker & komp. och köpte färger, penslar och duk åt sin tredjedel artisten.

“Inte något vidare. Litet dilettant bara. Fuskar i yrket — nöjsamt och pikant. Ni förstår.“

* Och herrn bakom disken bugade och uttryckte som sin ödmjuka öfvertygelse, att det nog “inte

var något fuskeri. Om förlåtelse, min herre, men så säga de alla."

"Nå nå, nå nå. Bättre något än intet. Anspråkslös natur — eller hva?"

Fru Fröman kunde då rakt inte begripa, hvad herr Alm skulle ut och fjanta för. Liksom det inte vore mycket trefligare i stan. Där ute i skärgården fans det då hvarken vått eller torrt; bara saltvatten och gråsten. Och hennes goda middagar sen, dem fick han allt slicka sig om mun efter. Och Amelie. Hvem skulle följa henne ut till Berns om kvällarne och på Viktoriateatern och bjuda på åka? (Mamma var alltid med; den lilla sötnosen kunde inte vara utan "förkläde", förstås.)

Men hon sade allt det där, så att icke herr Alm hörde det. Troligtvis för att skona hans känslor.

Han var borta på ett ryck. For på morgonen och kom hem på kvällen. Hade funnit en förtjusande liten holme — "åh, så förtjusande!

Bara en enda fiskarkoja — gubben och gumman och en dotter i huset — tror jag. Charmant luft — ypperliga vyer. Naturlif — Robinson Crusoe — ni förstår.“

“Att herr Alm kan ha hjärta att lämna oss så här ensamma och hjälplösa i staden!” sade Amelie med ett leende och en lång, smäktande blick under de mörka ögonfransarna, en sådan där som blänkte och sprakade som en af Törners bästa raketer.

Han lade handen på hjärtat:

“Sannerligen, min bästa fröken, det kostar nog på också — en utmärkt omelett, fru Fröman — men, hvad vill man göra, helsan framför allt. Och så får ni lof att komma ut och helsa på mig — förströ mig i min ensamhet. Kom det ihåg. En söndag till exempel. Dalaröbåten — två timmars väg. Skrif en biljett, fru Fröman. Bara ett ord. Jag far ut med båt. Måsholmen heter stället. Och jag skall bjuda på charmant saltsjöfisk — förbanna mig — förlåt, förlåt.“

Så packade mamma och Amelie hans kappsäck, "inte mycket kläder; några par strumpor, näsdukar, ostärkta skjortor, ni förstår", och under tiden var han ut i staden, köpte sig en hängmatta, metspön och en brandröd krockethatt, i hvilken Amelie påstod att han såg ut som en andalusisk röfvarhöfding. Men då tog han också af sig pincenezen, svärtade ögonbrynen, borstade upp mustacherna och satte hatten på skrulten.

Och när de så stodo på kajen framför "Grand", mamma och "sötnosen", hvad hennes vackra ögon voro klara! De viftade förtvifladt med näsdukarne i blåsten, och Alm viftade igen med panamahatten — den brandröda låg i kappsäcken — och ropade: "välkomna efter — (sotto voce) söt flicka — tror, förbanna mig, hon grät. Bara inte mamma vore, — stor skada."

* * *

Hängmattan var uppsatt. Den lilla kammaren, som han disponerade innanför köket, inredd.

Någon byrå eller garderob fans där icke, men han fick bo i kappsäck. Lika godt. Han hade ju en stor, duktig en af rödt läder med rader af glänsande messingsstift. Nu stod han i skjortärmarne, uppklifven på en stol, och arbetade i sitt anletes svett med att slå in två rostiga spikar under taklisten med en half tegelsten. Det skulle bli för metspöna. Kinkigt var det — "satans spikar att kröka sig" — men det gick till slut. Och så kommo de upp. Togo sig prydliga ut — långa bamburör, röda flöten — ofvan det kolorerade träsnittet i en ram af musselskal, som framställde konung David i röd frack och blåa byxor med bofaktig uppsyn traktera sin förgylda harpa för ett utvaldt auditorium af blonda och blåögda judar med drägter i alla tidehvarfs snitt och alla rägnbågens färger.

Han kastade en förnöjd blick omkring sig på sina händers verk. Bevars väl. Kammaren var riktigt fin. Solskärmen och stafiliet i ett hörn med en stor blank duk spänd öfver ramen,

i ett annat en sirapsfärgad kakelugn med ett enda grönt kakel upp under kransen, som lyste upp det hela, på fönsterbrädet en Pelargonja i en sprucken blomkruka och en Agave i en anjovisburk, ett omåladt bord och dito två stolar och så en soffa, en riktigt modern soffa, som var både målad och betsad och klädd med ett förunderligt kattun, som hvimlade af stora påfoglär i kinesiska porslinspagoder, hvilka sågo ut, som om de tyckte sig ha kommit i dåligt sällskap.

Kunde man väl mer begära för 30 kronor i månaden och maten fritt?

Han tog reda på den brandröda röfvarhatten, tände sin cigarr och gick ut att se på naturen.

Utanför på backen satt gubben far på en fisksump, som kommit på det torra på gamla dar, och satte bete på långrefven.

"Nå, Ni far, är väl godt fiske här ute, vill jag tro?"

"Åhja, går väl an. Ibland bättre, ibland sämre."

"Ja, men på långref får Ni väl rar fisk, eller hva?"

"Ja, vars."

"Skall hjälpa er jag, skall Ni se."

"Tack. En bra karl hjälper sig själf."

"Det förstås, men jag vill lära mig ock — dragit många fiskar i min dar för resten. Stora som så — förbanna mig. Både gädda och ål, Ni förstår. — Fiskar Ni nånsin med drag?"

"Det lönar sig ej, det tar bättre på långref."

"Jaså, — är min force det annars — och så med spö. — Ni hade ju en dotter; är hon ert enda barn?"

"Ja. Två är döda." Gubben suckade.

"Hvar är hon nu?"

"Hon är på ängsbacken och mjölkar kon."

"Jaså, Ni har ko också?"

"Ja, fast nog är det nätt om betet."

"Och åkerbruk?"

"Nej, bara ett potatisland."

“Jaså. Tänkte mig gå omkring på holmen; är väl inte så långt, kan tro?”

“Nej, Herrn går den rundt på en halftimme.”

“Såå.”

Han kastade bort cigarren halfbränd, stack händerna i byxfickorna och gick hvisslande ned för backen emot stranden.

Det hade lugnat emot aftonen, och endast en lätt bris fläktade litet, lagom för att krusa vattenytan, så att den blänkte och gnistrade i solskenet — man kunde knapt se därpå, så ondt gjorde det i ögonen —, och för att blåsa den friska, härliga saltsjöluften in i lungorna, bara man öppnade aldrig så litet på munnen.

Han följde stranden åt, det gick en slingrande gångstig mellan stenarne och tallarne. Litet emellan kastade han blicken utåt fjärden. Här var ett ypperligt motiv: smalt sund, hög, skogklädd strand på andra sidan — och där: den vida, öppna, blänkande fjärden, mörk fjärran horisont, en rykande ångbåt, röd, effektfull, och

hvita fiskmåsar med stora, skinande, krumma vingar. Och där: det lilla partiet med den höga, mossiga stenen och rönnens silfvergrå och gröna blad och mognande klasar. Och där — och där — och där — — det var vyer, växlande i oändlighet.

Som han så gick, kom han fram till ängsbacken. Just som han trädde ur talldungen, fick han syn på flickan, som satt och mjölkade; och stannade i skuggan.

“Charmant tafla, förbanna mig“, och han tystnade med hvisslingen.

Hon kunde vara vid pass 18, 19 år — röd-kindad, blåögd, välväxt och smärt. Som hon satt framför Stjärnros med stäfvan mellan knäna, den randiga kjolen litet uppskörtad, så att de hvita vadorna och de brunbrända, bara fötterna lyste lång väg i solskenet, var hon verkligen täck. Hufvudet var nedböjdt, och det ljusa, vågiga håret hade halkat fram öfver ansigtet, skuggande öfver panna och ögon.

När hon slutat mjölka, steg hon upp, stälde ifrån sig stäfvan och drog ned kjolen. I det samma trädde Alm fram i ljuset. Så snart Stjärnros fick syn på den långa, främmande gestalten i den röda, lysande hatten, gjorde hon tvärt helt om, sparkade i kull stäfvan, så att mjölken rann ut på backen, och satte af i karrier bortefter stranden.

Alm skyndade fram, men då den förskräckta flickan fick ögonen på honom, rodnade hon, och flydde äfven hon utan både pall och stäfva som en skrämnd hind in åt skogen.

Han satte genast efter. Undan gick det öfver stock och sten, genom buskar och snår, i tusen bugter och slingringar. Hon var vig och lätt på foten, och Alm hade aldrig i sin dar haft ett sådant göra, tyckte han. Han sprang, så att vinden pep och hven honom om äronen; den röda hatten fastnade i en nyponbuske och den långa, fladdrande halsduken, som gått upp, i en annan. Ett par gånger vände

hon sig om och gaf honom en skälmaktig blick, som endast retade honom till ytterligare ansträngningar. Hennes förskräckelse tycktes ha gifvit sig, och nu sprang hon bara för att motionera den fine stadsherren. Hon tyckte det vara så ypperligt.

Slutligen gensköt han henne, just som hon efter otaliga lofvar skulle kila ut på ängen igen, och fick henne inklämd med ryggen mot en sten och ett snår på hvardera sidan. Han flåsade som en ångmaskin och kunde ej få fram ett ord. Hon stod med nedslagna ögon, blossande kinder och ett försmädigt litet leende på munnen. Håret hade gått upp under språnget, och den tjocka, glänsande flätan, som låg fram öfver bröstet, gungade upp och ned med de häftiga andetag.

När han slutligen kunde få ljud, sade han:

“Hvarför blef Ni så rädd? Inte vill jag göra Er något ondt.”

“Nej, det tror jag väl inte.”

"Hvad heter Ni?"

"Greta."

"Såå, vackert namn! Jag är den främmande herrn, som skall bo hos er nu en månad."

"Ja, jag kunde förstå det."

"Det här var just ett snygt sätt att göra bekantskap. Nu kommer Ni väl aldrig att tåla mig?"

"Vi få väl se", sade hon och drog på munnen.

"Och er mjölk, som är utslagen. Ve mig, olyckliga människa!"

"Ja, Ni blir utan till kvällen."

"Jag har förtjänat att bli utan i hela mitt lif."

"Ja, hvarför ej?"

"Men stäfvan och pallen ska väl ändå hem. Får jag hjälpa er?"

"Behöfs ej."

"Åhjo, om jag ber —."

"Nej."

Hon knyckte mycket bestämdt på hufvudet,

så att flätan hoppade, och såg för första gången upp i hans ansigte.

Han tyckte, att han aldrig hade sett ett par så himmelsblå ögon.

Hon böjde sig ned, tog pallen och stäfvan och började gå hemåt efter strandstigen. Han följde hack i häl.

“Är Ni ond på mig?” frågade han om en stund.

Hon svarade ej.

Så gingo de tysta ett långt stycke. Till slut sade han:

“Om Ni icke vill förlåta mig, får jag icke någon ro mer i hela mitt lif.”

Hon vände ej ens på hufvudet.

“Jag är den olyckligaste människa under solen”, detta med tillbörlig och, som han trodde, djupt gripande patos.

Icke något svar. De gingo ännu en bit alldeles tysta. Han gick och såg på, hur styf och rak hon höll sig i sin hvita, lilla nacke, och

hur spotskt hon litet emellan kastade på hufvudet, så att håret fladdrade för vinden.

Slutligen, när de voro nästan ända hemma och häde den rodmålade stugan med not och fisksump och potatisland och alltsammans i synhåll, tog han henne i armen, hejdade henne och framhväste med en bedröflig teaterhviskning, som gick genom merg och ben:

“Förlåt mig — eller jag går direkt dit ned till stranden och dränker mig inför edra vackra ögon.”

Då vände hon sig om, log och sade:

“Ni är den odrägligaste människa på jorden. Jag förlåter er.”

Och under ett klingande skratt försvann hon med några språng in i stugan.

Alm gick ned till bryggan — det var en liten oansenlig klappbrygga, blott ett par bräden med stolpar — och satte sig att se på solnedgången. Men när lukten af stekt fisk uppifrån byggningen blef honom allt för fre-

stande, gick han därifrån med det lättaste hjärta i världen.

* * *

I tre långa dagar gjorde han aldrig ett skapande grand, bara strök omkring i backarne för att söka motiv, sade han.

Det måtte ha varit godt om motiv borta vid ängen, ty om morgnar och kvällar, när Greta kom dit för att mjölka, var han alltid före henne där, stod nere vid stranden eller vid skogsbrynet, skyggade med handen för solen, tittade utåt hafs och såg mägta fundersam ut. Han var så illa i valet och kvalet.

Så hade han gjort sig bekant med Stjärnros —; det var litet motigt i början, men några näfvar söt, blommande klöfver gjorde slag i saken, och nu voro de de bästa vänner i världen. Hon hade till och med förlikt sig med hans röda hatt, som lyste, när han kom, på långt håll mellan tallstammarne.

På den fjärde dagen förklarade han äntligen,

att han funnit en tafla, värdig hans pensel, tog staffli, solskärm, palett och färger och knogade i väg efter strandstigen.

Om aftonen, när Greta kom till ängen, satt han midt upp i gröngräset och målade marin, som han kallade det, d. v. s. mycket blått vatten med en massa fingerade fartyg, ångbåtar och segelslupar och så en ripa grönt på andra sidan; det var skogen.

"Nå, kom hit min lilla vän, får Ni se. Vacker vy, eller hva?"

"Åhjo —", sade Greta och drog på svaret.

"Bara åhjo? Ser Ni då inte? Längre håll för all del, ändå längre, så — så handen för ögat. Ser Ni, *det* är impressionism. Vet Ni, hvad impressionism vill säga?"

"Nej, för allt i världen."

"Jo, si, impressionism i målarkonsten, det är — det vill säga — dja — jag vet inte riktigt, hur jag skall uttrycka mig — något —

något visst, Ni förstår. Lika godt. — Skall Ni mjölka?"

"Ja."

"Får jag lära mig?"

"Det kan Ni inte."

"Kan jag inte. Kan allt hvad jag vill."

"Nå, var så god då."

Hon räckte honom pallen och stäfvan, och han satte sig i ordning. Det gick fasligt otympligt att börja med, och Greta skrattade af full hals, men så visade hon honom till rätta litet, och hur det så var, fick han en klar, hvit stråle att sila ned i stäfvan. Han satte den ifrån sig och reste sig med triumferande min:

"Hvad var det jag sa? Nu får Ni fortsätta."

Så stod han bredvid och såg på, när hon mjölkade, som han väl gjort det många gånger förr. Hon hade så vackra armar, sade han, att hon aldrig borde göra annat i all sin dar. Och hon skrattade.

När hon hade slutat och ville gå, höll han henne fast vid handen.

“Hvarför så brådtom?”

“Jag måste gå hem med mjölken. Mor väntar.”

“Åh, stanna en stund och språka med mig. Bara en liten stund.”

“Omöjligt.”

“Jag bönfaller”, sade han, kastade sig på knä framför henne och sträckte armarne mot höjden.

“Ni är för olidlig. Stig genast upp bara”; hon stampade med foten i marken och försökte kväfva sitt skratt.

“Inte förr än Ni bönhört mig.”

“Ja, ja, jag stannar. Men stig upp, stig upp.”

Han reste sig.

“Nå, hvad vill Ni nu då?”, frågade hon.

“Åh just ingenting. Bara njuta af er åsyn. Artist — tycker om vackra utsigter, förstår Ni.”

“Se så! Inga dumheter — då går jag genast.”

“Nej stanna, jag skall vara stum som Egyptens präster och visare än Harun-al-Raschid.”

Och så teg han i en half minut. Därpå:

“Vet Ni hvad, Ni borde heta Gretchen; det är vackrare än Greta. Jag skall kalla er Gretchen.”

“Gretchen. Hvad är det?”

“Det är tyska och betyder lilla Greta. Är inte det vackert?”

“Jo — bevars.”

“Och så skall du kalla mig Axel. Treffligt namn — eller hva?”

“Det passar sig inte”, svarade hon.

“*Passar* sig inte — passar och passar och aldrig annat än passar. Blir rasande, bara jag hör det, förbanna mig, blir jag inte det. Kalla mig Janne då, eller Olle eller Pelle eller Desiderius eller Ambrosius eller hvad tusan du vill — passar det — eller hva?”

“Ni är den galnaste människa jag någonsin har sett”, sade hon och skrattade.

“Tycker du verkligen det, Gretchen?”

“Ja, visst. Nej, nu måste jag gå. Gud nåde mig för mor annars. Adjö, adjö!”

Hon nöp i kjolen och gjorde den allra sir-
ligaste lilla nigning med skälmen i ögonvrån.
Han följde henne med blicken, till dess hon med
raska steg försvann mellan träden.

*
*
*

Stackars Gretchen, hon var sig icke mera
lik. Hvarken far eller mor kunde begripa, hvad
som tagit vid flickan på sista tiden. Hon gick
och hängde hufvudet som en vingskjuten fogel.
Det glada skrattet, som brukade ge eko långt
ut i klipporna, klingade allt mera sällan; de blåa
ögonen, som brukade lysa af lefvande-lifslust,
blefvo dunkla och drömmande; de röda läpparne
kruade sig svårmodigt. En gång hade mor
till och med öfverraskat henne, gömd bland
albuskarne vid stranden med tårar i ögonen,
dem hon förgäfves sökte dölja.

“Greta, Greta, barnet mitt, hvad är det då med dig? Svvara mig — tala om för mor, hör du, hör du.”

Men hon kastade sig blott ned på marken med hufvudet i moderns knä och grät med ännu stridare tårar.

Sannerligen hon själf rätt kände hvarför. Det hade endast kommit öfver henne en sådan underlig, okänd längtan, som tryckte hennes bröst och sällan lämnade henne frid. En underlig, smärtfull känsla, som oftast kom henne att tåras, men också ibland att le.

Hon kunde sitta i timal nere vid stranden med blickarne riktade ut öfver hafvet, som i långa, rullande dyningar sköljde hennes fötter, och endast drömma, drömma, hon visste ej hvad. Men hörde hon Alm komma — hon kände så väl igen de lätta, hurtiga stegen — drefs plötsligen allt blodet mot henes hjärta, hennes pulsar dunkade, hennes kinder glödde, och skygg som måsen smög hon sig undan uppåt skogen.

* * *

När han vaknade om morgonen och drog upp rullgardinen, var himmelen grå, luften, hafvet, stranden; och stormbyarne piskade det smattrande regnet mot rutan, så att det dröp innanför fönsterfogarne.

Det var ledsamt, grufligt ledsamt. Frukosten smakade honom icke, och när han så rök sina två cigarrer, stod röken så kväfvande tjock under det låga taket, att han måste öppna fönstret för att få den ut. Då låg regnet in långt fram på golvet, Pelargonian blåste ikull, och gardinen slets sönder, så han måste stänga igen, och därmed var det slut på det nöjet.

Han hade några gamla nummer af Dagens Nyheter, och dem läste han om ånyo, både text och annonser, svor öfver den sörmländska tacksamhetsdeputationen och spekulerade i giftermålsanbuden på sista sidan. Men så ledsnade han äfven på den sysselsättningen, reste sig misslynt upp ur soffan och gick ut i köket, som låg utanför kammaren.

Greta satt ensam vid fönstret med sin söm. Far var på sjön. Och mor hade rott öfver till Dalarö redan på morgonen, innan det började regna, för att få plåster för sin sjuka fot.

När hon fick se Alm, reste hon sig hastigt för att gå ut. Men han förekom henne, stälde sig för dörren och höll henne kvar vid armen. Hon blef blodröd som en pion, slog ned ögonen och sökte komma lös.

"Hvarför flyr du mig, Greta?" frågade han allvarligt. Hon svarade ej.

"Tror du inte, jag har märkt det? Jo, så väl. Du undviker min blick, du tyckes icke ens tåla min åsyn, och bara jag nalkas, drar du dig helst ur spelet. Hvad har jag då förbrutit? Svara — svara."

Hon sade intet. Lyfte icke sin blick. En dof snyftning ville arbeta sig fram, men hon kväfde den.

"Förr var det icke på det sättet," sade han. "Men nej — hvarför tråka vi ut hvarandra så

här? Kom in till mig en stund och språka. Vi två enstöringar nu få väl hålla hvarandra sällskap"; och han gjorde ett svagt försök att skratta ogeneradt.

Han sköt henne med mildt våld framför sig in i kammaren och fick henne att sätta sig i soffan.

Självf gick han med långa, tunga steg fram och åter på golvet, händerna på ryggen, ögonbrynen rynkade.

Något samtal ville icke komma i gång. Greta satt så nätt hon kunde på soffkanten och lyfte aldrig blicken från sin klädningsfäll. Tystnaden började bli pinsam.

Plötsligen stannade han midt framför henne, grep om begge hennes händer med sina och sade:

"Se på mig, Gretchen."

Hon lyfte långsamt sina ögon mot hans, och stora, ljumma tårar trängde upp i dem.

"Förstår du då icke, att jag älskar dig?"

ropade han högt, "förstår du icke — älskade — älskade —?" och han sjönk ned i soffan bredvid henne, slog häftigt armen om hennes lif, tryckte henne tätt, tätt intill sig och kyste hennes mun, kinder, ögon och hår.

Hon brast i gråt.

O, dessa ljumma, hugsvalande tårar, som hon grät vid hans bröst, med armarne lindade om hans hals och hans glödande andedrägt på sin nacke. O, dessa klara, droppande tårar, som follo likt sten efter sten från hennes arma, beklämda hjärta; dessa djupa, förlossande andetag från ett bröst, som icke andats ut på så länge. O, dessa ömma hviskningar, dessa smekningar och löften, som tum för tum lärde henne fatta, hur djupt, hur glödande han älskade henne. O, att hon alltid hade fått sitta så, just så, på hans knän med den starka armen om sitt lif och sina händer knäpta om hans brunlockiga hufvud. Hon skulle aldrig släppa honom — aldrig.

Och när de sedan stodo på stranden sida vid sida — det hade upphört att regna och började lätta litet — och sågo på, hur solen bröt fram genom molnen, hur den spelade i skimrande strålbrytningar och färger bland vattendunsten och regntjockan, då tryckte hon sig tätt till hans arm, såg upp med de blåa, barnsliga ögonen i hans ansigte och hviskade:

“Ack, om du visste, hvad jag är lycklig!”

* * *

På lördagen fick han biljetten från fru Fröman, och på söndagen kommo de.

Fiskarfar och han rodde ut med ekan emot ångbåten. Fru Fröman hade tagit på sig sin svarta sidenklädning och var därför fasligt rädd för vågorna, men Amelie i den ljusa, blommiga nettelduksklädningen, de långa, halmgula silkesvantarna och den näpna lilla herdinneminen för dagen var förtjusande.

Åh, hvad de funno allting utomordentligt! Den lilla kammaren med sin David och sitt

staffli — och utsigten och hängmattan och den svala, skuggiga löfhyddan, som Alm byggt upp bakom stuguknuten! Och Stjärnros sedan, som för öfrigt alls icke tycktes trakterad af besöket och tog på sig en så onådig uppsyn, när Amelie petade henne på nosen med yttersta spetsen af sitt parasoll, att hon blef gruffligt skrämmd, stackars liten. Men hon hade föresatt sig att vara riktigt duktig den dagen, och hon var det också; hon klef långt ut i vattnet med sina små högklackade stöfletter, höll upp klädningen framför sig och sträckte sig efter de rundslipade kiselstenarne, som blänkte hvitt i solskenet på botten. Och skrattade så klingande hjärtligt, när hon så när tagit öfverbalansen och fallit framstupa i vattnet, om icke Alm så flinkt huggit henne om lifvet. Hon skrek icke alls, när han svängde henne så högt i gungan bakom sjöboden, att vinden hven henne om öronen och blåste hennes hatt långt upp åt skogs. Och hon log så varmt, när han hjälpte henne ned igen, fastän

hon var blek om kinden af förskräckelsen. Och hon drog af sina silkesvantar, kaflade klädnings-
ärmarne ofvan armbågarne och rensade själf
fisken, de fingo till middagen, på den gamla
sumpen i backslutningen.

Hvad det var för en förtjusande middag!
De hade fått dukadt ute i löfhyddan, där vinden
silade så svalt in emellan kvistarne, mättad med
doften af saltvatten och björklöf. Fisken var
delikat, och den sura mjölken och tårtorna och
vinet, som han fått från staden; och de voro
alla vid det briljantaste lynne; Amelie skrattade
så godt åt alla hans kvickheter och befängda
skåltal, och mamma var nådigare än någonsin
förr.

Han var så upptagen af de mörka ögonen
med de långa, smäktande blickarne, att han all-
deles icke tänkte på Gretchen och de ljusa,
blåa förr än om kvällen, när han rott dem åter
till ångbåten och viftat afsked för sista gången.

När han så kom till stranden med båten,

satt Gretchen på stenen bland albuskarne och grät.

Och när han lyfte på hennes hufvud och frågade, hvad som tog vid hans älskling, sprang hon förbittrad upp och stampade i marken.

“Älskling och älskling! Åh — jag vet så väl, att du inte bryr dig om mig det ringaste — — — inte — det — — ringaste.”

Och så brast det lös på nytt.

“Åh, en sådan liten toka!” sade han gladt och slog armen om hennes lif. “Hvarför skall du ge rum för sådana där dumma griller? Det vet du väl, att det icke fins någon på hela vida jorden, som jag älskar såsom dig.”

Men hon slet sig lös ur hans armar.

“Tror du inte, jag såg, hur den där svartögda markattan hängde efter dig som en kardborre”, snyftade hon förtrytsamt, “och du sen — du — du — åh, jag begriper nog allt. Och att inte du kan bry dig om en sådan här fattig fiskarjanta som jag.”

Allt hetare tårar.

“Se så, var nu förnuftig igen och inte barnslig längre. Hvad bryr jag mig om henne och hennes svarta ögon! Det fins blott ett par ögon för mig, och de äro blå”, och han kyste henne mildt på ögonlocket.

“Åh — om jag fick rifva dem ut ur henne — så — så —”, och hon gjorde en högst be-tecknande gest med den lilla, brunbrända handen.

“Gerna för mig”, sade han skrattande.

“Jag skulle trampa henne — — — under mina fötter — som en orm.”

“Hu, hvad min lilla fromma Gretchen blifvit grym med ens! *Det* hade hon väl ändock icke förtjänt.”

“*Icke förtjänt?* Ja, *ser* du — *ser* du — — jag sade rätt ändå, att du inte bryr dig om mig — inte — inte det ringaste — —”, och hon sprang gråtande därifrån.

När han efter kvällsvarden stod nere vid stranden för sig själf, försjunken i tankar, kom

hon smygande ned till honom med rödgråtna ögon och ett litet sorgmodigt leende på munnen, slog armarne om hans hals och hviskade:

“Axel, vill du förlåta mig?”

“Förlåta dig hvad, du lilla synderska?”

“Jo, att jag inte trodde på dig. Säg, vill du det?”

Han kände ett stygn i sitt hjärta, strök undan hennes hår och kyste henne på pannan.

* * *

Lyckliga dagar! Hvad I flydden fort. Hvad ert solljus var klart och edra ängar gröna, edra backar skuggiga och edra foglar klarröstade. Skummande saltsjövågor, hvad edra hviskningar voro innehållsrika och eder brusande röst melodisk! Lätta seglande skyar, på hvilken himmel I ströfvaden, blå, bländande blå och fri!

Dessa långa, härliga aftonpromenader, när dagens ledsnad och bestyr voro ändade, arm i arm backe upp och backe ned, medan vinden mojnade ur nere vid stranden, och måsarne

skriande flögo ut åt hafs. Dessa svindlande luftslott, som timrades upp och refvos ned igen endast för att lämna plats åt nya, djärfvare. Dessa löften, gifna och anade. Och all denna ljufva, glödande kärlek som gafs och togs.

För honom var det lek, för henne allvar. Men leken var lika frestande som allvaret djupt, och det var lika berusande att taga som att gifva.

* * *

En glödande röt månadsdag i början af augusti. Luften dallrande af hetta. Icke en vindfläkt, icke en handfull svalka, ingen djup drömfylld skugga. Själftva hafvet orörligt — solstrålarne brytande sig och studsande tillbaka från dess yta som från en stålblank skimrande sköld. Hela naturen flämtande efter andan under trycket af den upphettade atmosfären, från af lukten från nyslagent sjöfoder och solstekt fiskråke. Kådan sipprande ut ur poster och fönsterkarmar och de kala klipphällarne brännande

heta som spiselmuren. Måsarne kretsande med tröga vingslag fram och åter lätt öfver vattenbrynet.

Då och då en plaskning af en gädda, stänkande upp glittrande vatten, som glödde likt smältande järn. Annars tyst, pinande tyst.

De möttes händelsevis strax utanför löfhyddan.

Hon kom från ängen och hade handen full af dufven förgät-mig-ej, hvaraf hon leende fäste en kvist i hans knapphål.

Han grep henne om handlofven och kyste henne på fingrarne. Så tog han på sig en allvarsam min.

”I morgon reser jag”, sade han.

Hon blef plötsligt blek, bet samman tänderna och stödde sig tungt mot hans arm, men sade intet.

”Ser du”, fortsatte han i mild ton, ”mina pligter kalla mig, och jag måste fara — hur gerna jag än skulle dröja.”

Hon drog djupt efter andan. Det var ju naturligt, det hade hon ju vetat från första stunden, fastän hon icke ofta tänkt därpå, utan alltid visat framtiden ifrån sig, när den velat tränga sig på henne, och endast njutit för stunden, af den dag som var, fullt hängifvet lämnande sig åt ögonblickets berusning. Hon endast förvånade sig, att detta nu kom så plötsligt och bedöfvande öfver henne. Men hon böjde sitt hufvud och teg.

“Nu skall du vara en modig liten flicka, Gretchen“, han strök varsamt öfver hennes ljusa hår, “och icke göra oss afskedet allt för smärtsamt. Smärtsamt blir det nog ändå och icke minst för mig. Det är ju ändock blott för en liten tid, en liten tid, som med arbete och förhoppningar snart skall förflyta. Till våren kommer jag åter, Gretchen, och då — då —“

Han lyfte upp hennes hufvud och såg henne in i ögonen; de voro feberaktigt torra och glänsande.

“Och till dess, min älskling, vill du bevara vår kärlek och gömma på den. Hör du, gömma på den. Den är vår och ingen annans. Eller hur? Hvarför skulle vi icke då äfven behålla den för oss själfva? En gång skola vi nog bära fram den, en gång när jag så kan. Då skola vi icke sticka undan den här borta bland tалldungar och hafsklippor, må du tro, utan vi skola bära den framför oss som en segerfana, jublande, triumferande och till afund för hela världen. Men till dess — du lofvar ju det, eller hvad?”

Till svar slog hon plötsligt med vild häftighet armarne om honom, tryckte sig intill honom, tätt, tätt, klängde sig upp efter honom, borrhade sitt hufvud mot hans bröst och pressade honom i sina armar med lidelsefull kraft. Hela hennes kropp darrade af feberifver och skälfdde, glödande af undertryckt begär, hennes bröst arbetade hårdt emot hans, och hennes andedrägt blef ojämn och rosslande.

“Gretchen — min älskade — älskade — lilla

— —“ han betäckte hennes nacke med kyssar.
“Hur skall jag kunna lefva utan dig? Hvad
står mig då åter? — Svara mig, säg? Utan *dig*
— —“, hans händer darrade och fubblade, när
de nervöst lekte med hennes långa, glänsande fläta.

“Ack, att detta skall vara den sista dagen
— — sista dagen på så länge“ — hans ande-
tag blefvo allt häftigare och hans bröst pres-
sades samman, så att han hade svårt att tala;
“på så länge, så länge“, upprepade han åter
med denna rusiga tankeslöhet, som med ens föll
öfver honom och kom det att gå rundt i hans
hjärna och svartna för ögonen.

“På så — — länge — länge — länge — —“
“Gretchen — *min* är du — min hel och hållen
— hör du — endast min — min.“

Han grep henne hårdt om hufvudet med
händerna och kyste henne på munnen, hän-
derna, ögonen, öfverallt — “dina ögon — så —
och din mun — så — din mun — din mun
— — och dina kinder — så — så — —“

Därpå slog han armarne om hennes lif och bar henne in i löfhyddan.

* * *

Hvad hon var modig, den lilla. *Han* hade ju bedt henne derom.

Hon visade icke en tår i ögonen på hela den långa, långa dagen. Ibland, när hon kände, att de voro allt för nära att tränga sig upp, sprang hon ut på backen, gnuggade sig med handen i ögonen och lät blåsten spola öfver ansigtet, kom så in till honom igen och hjälpte honom med packningen med ett blidt, vemodigt litet leende.

För öfrigt var det snart packadt. Alla hans taflor rullades samman i ett utom ett par stycken, som Gretchen skulle få behålla, och hvilka hon höll vakt öfver med en ängslig svartsjuka, som voro de de största dyrbarheter på jorden. Den ena var en skizz öfver hennes egen höga person sysselsatt med att mjölka Stjärnros och uppvaktad af gifvaren — artisten. Den andra

var en liten vy af fiskartorpet med not och fisk-
 sump och potatisland och alltsamman, alldeles
 så som det hade tett sig för honom i aftonsolen
 den där första kvällen, när han kom hem i
 sällskap med Gretchen från ängsbacken.

Metspöna togos ned, och staffli't slogs ihop,
 och den stora läderkappsäcken med de glän-
 sande messingsstiften bars ut i förstugan, och
 så satt kung David där ensam igen med sitt
 tålmodiga israëlitauditorium, och de färgfulla på-
 foglarne i de kinesiska porslinstemplen sågo ut,
 som om de började finna det allt tråkigare och
 tråkigare.

Stackars Gretchen tyckte det kändes, som
 om de röfvade bort af hennes eget lif bit för
 bit, allt efter som alla hans tillhörigheter buros
 bort och ned till stranden, och den gamla kam-
 maren blef sig så ledsamt lik igen, som den
 varit det förut år efter år, så länge hon växte
 upp från barn till mö, och så länge hon kunde
 minnas tillbaka.

Och när hon till sist såg, att han glömt en liten tafla, som han tyckte mycket om, Michel Angelos Leda och svanen, tog hon ned den för att lämna honom den, men hejdade sig med ens och lät den hänga.

O, hvad han hade brådtom mot slutet! Och det var ett sådant kort, litet, ömkligt afsked de fingo taga på tu man hand i skuggan vid löfsalen — ty så kom far och ropade, att det var ondt om tiden, och ned åt stranden bar det i flygande fläng.

Och när Greta så stod ensam kvar på stenen vid albuskarne och viftade, och den röda ångbåten svängde om udden med den svarta röken som en lång strimma efter sig och med de många likgiltiga, främmande ansigtena, som trängdes under suntältet och hade så stora, stora nyfikna ögon, då först tröt henne modet, och hon tryckte händerna för ansigtet, vände sig bort och brast i gråt. Det kändes så tomt, så tomt.

Och som nu också han var en godhjärtad tok, klämde han förstulet sönder en tår i ögonvrån med afviga handen, när han nickade afsked för sista gången och steg i båten.

Men därmed var det också kvitt. Ty när han kom närmare och fick syn på de många människorna på däcket, som hade så roligt åt den lilla fiskarjäsentan och den fine stockholmsprätten i båten, då vredgades han och sade för sig sjelf:

“En sådan liten gås — förbanna mig —! Och hon inbillar sig — —“

Och i dessa ord låg hela deras historia.

* * *

Och när han så kommit till staden igen och riktigt hunnit in i sina gamla förhållanden, bestyr och hvardagsvanor, då satte han sig ned en gång vid sitt skrifbord och skref för tidningen en skizz om sitt “dolce far niente“, och den blef icke så dålig den, kan tro.

Själ fann han den pikant, och redaktören

tyckte den var ypperlig, "sötnosen", som nu var förlofvad och snart skulle heta fru Alm, läste korrekturet och fann den förtjusande! Och alla hans vänner och flera till läste den, och alla funno de den pikant, ypperlig och förtjusande.

Men Gretchen, den lilla gåsen, som icke kände världen och aldrig läste tidningarna, hon trodde på våren som på Guds ord och märkte ej hur det blef höst och kulna dagar.

Och när hon första gången fattade, att hon skulle bli moder, då greps hon af kärlekens jublande segervisshet, som kom hennes hjärta att svälla, hennes ögon att glänsa och hennes mun att le. Hvad brydde väl henne, att drifvan hvälfde hög därutanför, att hafvet dånade och att nätterna voro långa och mörka.

Han skulle ju komma med våren!

EN HJÄRTE
SAK.

Nivi satt vid pianot. Den venstra handen lekte tanklöst på tangenterna, i den högra lutade hon hufvudet. De stora blåa ögonen voro fyllda af tårar och blickade tankfullt framför sig, och det låg ett drag af vemod kring munnen. Och detta framträdde så mycket skarpare, som hvarje linie i hennes ansigte tydde på, att det var dess natur att vara strålande gladt.

Och när tant Lea kom smygande så tyst efter mattan, hvarken hörde eller såg hon någonting, förr än tant strök undan hennes bruna hår och böjde sig ned öfver hennes ansigte.

"Hur är det med min flicka?" sade tant.

Vivi brast i gråt.

“Se så, liten; tala om för tant, hvad du har på sinnet, få vi se, hvad som är att göra åt saken.”

Men Vivi snyftade än värre.

Tant Lea strök henne öfver hufvudet, klappade henne på den runda, våta kinden och hviskade henne alla möjliga tokroligheter i örat; men det hjälpte ej. Då slog hon armen om hennes lif, reste henne upp från stolen och drog henne med sig ut på verandan.

Det var så skönt och soligt där utanför, fastän de två stora lindarne vid trappan gånge skugga att sitta i; ned på sandplanen gingo kycklingarne och dufvorna om hvarandra och plockade ärtor, och pionerna lyste prunkande röda i solgasset. På andra sidan grinden stod Emil och sköt till måls på stallväggen med sin nya pilbåge, och ned på landsvägen drefvo just alla korna förbi, hem till mjölkning.

Och så satte de sig ned på verandasoffan,

som var målad i bamburör med flätad rottingsits och högt rakt ryggstycke; "aldeles som på en kyrkbänk", brukade Vivi säga.

"Och nu, Vivi, torka tårarne och berätta dina bekymmer."

"Ack, snälla tant, det lönar inte mödan. Det fins ändå ingen i hela världen, som kan hjälpa mig", snyftade hon.

"Fins det inte. Prat, flicka! Tror du ej att jag för länge sedan gissat, hvad som gör dig ledsen?"

"*Har* tant?"

Vivi såg förvånad upp och hennes tårar hejdades.

"Jo, du. Det är en hjärtesak. Eller hur?"

"Tant har rätt. Det är en hjärtesak."

"Det är väl Sten, den unge förbrytaren, som har syndat."

Vivi teg.

"Ja, de äro ett svårt slägte dessa unga män. Och en kvinnas hjärtefrid betyder då för dem

inte så mycket som så." Och hon log och suckade på samma gång.

"Nå, hvad har han nu egentligen felat? Säg, Vivi. Har han varit mycket grym?"

"Ja, tant. Det har han."

"Och han ångrar sig inte?"

"Det tror jag ej."

"Och ingen bättring gifves?"

"Nej."

"Och du vill inte förlåta honom?"

"Nej — snälla tant — jag — jag vill — jag *kan* inte."

"Kan du inte? Men hvad är det då för en dödssynd, till hvilken han gjort sig skyldig?"

"Åh — det förstås — du tycker nog, att det är en bagatell — men ser du tant, det tycker *inte* jag — — Han vill inte lägga bort att röka —"

Tant Lea skrattade.

"Ja, du skrattar, du", sade Vivi förtrytsamt, "och det gjorde han också. Och det fast jag

bad honom så vackert för *min* skull. Det är inte alls rökningen, ser du, den bryr jag mig då egentligen inte om, men det är detta — *detta* — att han inte vill göra ens den minsta uppoffring för vår kärleks skull — så lumpet — så egoistiskt — Jag ber honom afstå från en nypa tobak om da'n — bara det — och han vägrar mig min första bön — — ja, du förstår inte, du tant, hvad det vill säga, men — “

Och hon måste ånyo torka sina tårar.

“Jo, kära Vivi, jag förstår dig nog. Jag förstår dig nog, mitt barn. Bättre än du kanske tror. Men ser du, detta är en hjärtesak, och då måste en kvinna tåla och förlåta.”

“Åh — förlåta — Nog kunde jag förlåta honom detta, detta och mycket, mycket mera därtill — Bara det nu inte vore därför — därför — att det är det första och — så litet — så eländigt litet. Och jag sade ju honom, att jag väntade, att han skulle göra det för vår kärleks skull — bara för att visa, att han kunde försaka — ser

du — och han skrattade — och sade, att jag var en toka — och nöp mig i kindbenet — så försmädligt — och gick sin väg — gick, du; fast jag tror bestämdt att han såg, att jag fick tårar i ögonen. — Och mig skulle han få be om hvad som helst, och jag vet att jag med glädje skulle göra det om det nu också — vore bara det — Åh, jag blir så vred, när jag tänker på det, så — så — så ynkligt det är — och jag skall säga honom det — och jag skall säga, att han kan packa sin kappsäck och fara — när han ändå — ändå — inte bryr sig om mig — det allra — ringaste — Jag skall minsann inte be honom — stanna —“

Hennes kinder blossade, och ögonen sågo mycket mörka och bestämda ut, mycket mörka för ett par så ljusa ögon, och hon knöt sin lilla näfve och höll den fram för tant Leas beskedliga ansigte, som om hon gerna skulle vilja skipa handgriplig rättvisa, och det på stället ändå.

Men tant tog hennes hand emellan sina och strök den mildt. Och det hade kommit en så underlig glans i hennes vänliga, gråa ögon och öfver hela hennes ansigte, som liksom slätade ut de många små fina rynkorna i pannan och kring munnen och gjorde henne minst tio år yngre. Och när hon talade, hade hennes lugna, låga stämma en klang af dämpadt vemod uti sig, sådant Vivi aldrig hade hört det förr.

“Om nu min flicka vill höra och har tålmod därtill, så skall jag berätta dig en historia från mina unga dagar. Och fastän den historien icke gerna går öfver mina läppar, så skall den få göra det nu, och fastän det är så många, många år sedan den tilldrog sig, och det är så långt härifrån, och så många minnen tränga sig emellan, tror jag ändock, att den står så lifslevande för min hågkomst, som det som skedde i går.

Det är nu två och trettio år sedan jag såg honom första gången, och då var han en vacker

ung man med ett muntert, lefnadsgladt lynne, som smittade en hvar han kom i beröring med, och han hade bruna ögon och ett klingande skratt, som var oemotståndligt.

Jag mins så väl den första kvällen vi råkades på min farbrors egendom, dit han var bjuden som gäst, och där äfven jag tillbringade min sommar. Jag var ung, oerfaren och blyg den tiden, men aldrig har jag någonsin känt mig yngre och blygare än just då, när han såg på mig med sina glada ögon, på det där flyktiga, käcka, litet öfverlägsna sättet, som var honom så eget.

Jag minnes att han gjorde ett outplånligt intryck på mig redan från första ögonblicket. Jag mins, att det föreföll mig som om han förde med sig en fläkt af något skönt obekant, något — jag visste ej hvad — från den stora vida världen, hvaraf jag sett så litet, men som min lifliga fantasi befolkade med så mycket underbart och hänryckande. Blott han öppnade

munnen, hängde mina ögon girigt fast vid hans läppar, slukande hvarje ord.

Och han hade äfven ett alldeles särskildt sätt att tala, ser du, så, att han ryckte med sig allas intresse. Han hade följt med sin tid, var mycket beläst och svärmade för de nya, stora ungdomliga idealen. Han talade med mycken ledighet och rundade sina fraser väl, eldade lätt upp sig själf endast genom sin egen stämmas klang. Och då brusade hans ord fram med en säkerhet, en hänryckande entusiasm och en ungdomlig glöd, som ovilkorligen grep en så okritisk och svärmisk åhörare som jag.

Hur många gånger fick jag inte sedan, när det var för sent, tillfälle att finna huru ihåliga hans idealer voro, huru tomma hans granna fraser, huru litet hans entusiasm kom från hjärtat och huru mycket från hufvudet. Men då märkte jag intet.

Han tog just inte mycket notis om min blyga person, där jag höll mig undan i skuggan, dock

alltid i hans närhet, så att jag kunde se och höra honom. Han måtte dock slutligen ha märkt mitt intresse, ty plötsligt vände han sig om midt i ett samtal och gick fram till mig i min vrå. Jag blef så häpen, att jag rodnade ända upp i yttersta örsnibbarne.

“Fröken är intresserad af den här frågan?” sade han. Jag minnes nu inte rätt hvad de talade om, men mycket hade jag i själfva verket ej begripit däraf, och det svarade jag honom äfven.

“Jaså — den är annars af utomordentlig betydelse — — Lika godt. Kanske vi göra bäst i att spara diskussionerna till dess vi blifvit litet mera bekanta med hvarandra — det skall väl inte dröja så länge, som jag hoppas.”

Och han log.

Det var detta leende som gaf mitt hjärta dödsstöten. Jag kände det genast.

Och denna lyckliga, lyckliga sommar, huru den gick som en enda dag af en berusande

sällhet, i hvilken jag knappast då, mycket mindre nu, kunde urskilja några moment! Allt sammans var som en enda lång, lycksalig dröm.

För hvarje dag som gick växte min beundran för honom. Och när det slutligen kom därhän, att han förklarade, att jag vore allt för honom, och anhöll om ett svar på sin hjärtefråga, då mins jag hur hela min varelse genomströmmades af en känsla af segerjubel, som kom mitt hjärta att bulta och dref glädjetårar upp i mina ögon. Jag kastade mig gråtande i hans armar; det var det enda svar han fick — —“

Tant Lea tystnade. Hon smekte ifrigt Vivis hand, som hon behållit i sina, och blickade tankfullt framför sig med ett blidt, tårfyldt leende. Men strax derpå började hon ånyo.

“Ser du, Vivi, om någonsin i världen en flicka hyst höga tankar om en man, så var det väl jag om honom. Det är nu dumt kanske och kan inte intressera dig, då jag berättar dessa sentimentala detaljer — men när jag kommit in

på detta kära, smärtsamma ämne, som så länge legat begravet undan alla blickar i mitt hjärtas djup, då lockas jag så lätt för långt af alla dess lefvande minnen.

Och för öfrigt vill jag, att du skall fatta, hur bländt, hur hängifvet jag trodde på honom.

Han skulle bli jurist och läste på sin examen uppe i Upsala. Han var föräldralös alldeles som jag, och redan däri — tyckte jag — låg ett band af sympati, som förenade oss.

Under terminerna, när han låg uppe vid universitetet, sågo vi inte mycket af hvarandra, men han var beständigt i mina tankar, och hela mitt lif var en längtan efter honom.

Men nej — jag tröttar dig kanske — jag skall skynda på.

Jag hade nu fått mitt hem hos min farbror, där vi först gjort bekantskap. Ett par år föringo — enformigt nog i det hela — men tillräckligt vaxlingsrika för mig genom Wilhelms glesa besök och hans vänliga, men korta bref.

Han skref endast en gång i månaden -- alldeles för sällan, som jag tyckte -- men jag var så rädd att begära för mycket af honom, som ändock hade så mycket att sköta, att jag lät mig nöja och väntade hoppfull på framtiden.

Huru det första gången kom till mitt öra några dunkla antydningar, om att hans lif där uppe icke alldeles var sådant det borde, och huru jag led och kämpade emot dessa skymfliga försök att kasta en skugga på min åfgud, det kan ju vara osagdt och okänt. Men det är dock visst, att jag visade dem från mig med afsky och intet ville höra, intet tro.

Det var en kväll på vårsidan. Jag hade icke sett af honom på länge. Till och med de sedvanliga månadsbrefven hade uteblifvit ett par gånger. Jag gick just ensam i parkens skymning, försänkt i sorgsna tankar och grubbel öfver hans oförklarliga, långa tystnad.

Då stod han med ens framför mig.

Hans utseende var förstördt. Han var blek,

hade blåa ringar under ögonen och var häftigt upprörd.

Förskräckelsen blandade sig därför med min glädje, och jag skrek häftigt till:

“Wilhelm!”

“Tyst,” sade han med brådskanke, låg stämma, “ingen mer än du får veta att jag är här.”

“Hvad har då hänt?” frågade jag.

“Hvad som har hänt? Jo, det att jag är en ruinerad, en skymfad människa, en skurk, om jag inte inom morgondagen har 2,000 kronor i min hand. Och jag har kommit hit, för att få dem af dig. Du förstår.”

Jag blef isande lugn med ens, när den förfärliga sanningen stod klar för mig.

“Du har spelat?” sade jag.

“Ja, jag har spelat.”

Han hade både spelat och förfalskat; det fick jag sedan veta, men det anade jag inte då.

Vi gjorde upp, att han skulle hålla sig dold och stanna i närheten öfver morgondagen, och

under tiden bestormade jag min farbror och förmyndare med böner. Jag vågrade dock en-
víst att uppgifva, hvartill penningarne skulle
användas. Han anade det nog lika fullt, det
kunde jag märka på hans min, men han gaf
mig dem under tystnad.

En vecka efter denna upptäckt erhöj jag
ett bref från Upsala, som i all sin förfärliga
korthet löd:

“Er fästman bedrar Er. Kom hit, innan det
blir för sent.

En vän till honom och Er.”

Den gången kunde saken icke döljas för
min farbror. Jag måste visa honom brefvet,
och han följde mig till Upsala.

Vi kommo lagom för att finna Wilhelm borta.
Han hade flytt — med mina penningar, — —
i sällskap — med — med — — en —

Tant Leas röst, som mot slutet varit force-
radt lugn och kall, svek henne med ens, och
hon brast i häftig gråt.

“Min egen älskade, stackars tant,” Vivi slog sina armar om hennes hals och kyste hennes rynkiga panna.

När hon något lugnat sig, fortsatte hon:

“Den förfalskade, obetalade vexeln presenterades oss. Den var utfärdad i min farbrors namn. Han löste den, men jag måste lofva honom att för alltid glömma de dagar som varit och min kärlek till Wilhelm.

Jag var en däre. Jag visste ej hvad jag gjorde. Jag hade lofvat det omöjliga.

Det var en annan kväll. Ett år hade gått. Ett år som för mig varit en evighet. Af Wilhelm hade jag intet hört.

Jag satt ensam med min sorg i det gamla lusthuset, då jag med ens får höra tunga, tveksamma steg i sandgången utanför. En skugga faller fram för dörren. I nästa ögonblick ligger han för mina fötter.

Jag tror än i denna stund att hans ånger var uppriktig den gången. Hans tårar voro

heta och hans själförebråelser förskräckliga. Han bestormade mig med böner, ångestfulla, passionerade böner; han kröp i stoftet för mina fötter. Han svor, att allt det gamla var förbi och att det nya skulle bli annorlunda.

Och allt var glömdt. Hans dödliga förolämpning — mina kval — min sorg — mina löften — allt — allt —; vi gräto som barn — i hvarandras armar — och han — var åter — *min*.

Jag förlät honom.“

Tant Lea tystnade.

Hon torkade sina tårar med näsduken; Vivi snyftade häftigt — kyste henne gång på gång — smekte henne öfver händerna och strök hennes gråa hår.

“Min egen — snälla — snälla tant — hvad — jag är för en själfvisk — nyckfull — dum — föraktlig stackars flicka — och du — du — tant — snälla tant —“

Men plötsligt reste sig tant Lea upp. Hon var lugn, hon log och hennes stämma var mild.

“Jag borde inte ha förlåtit honom, ser du, Vivi. Han var en pultron, en stackare, han svek sina eder; han rucklade — han söp — han förstörde sitt eget lif — och han förstörde mitt — och han dog i delirium på Upsala lasarett — — —

Men det var ju ändå — *en hjärtesak!*“

UT UR BOET.
EN JÄRNVÄGSSTUDIE.

Fag har polletterat din gröna koffert,
Majken", sade pappa.

"Tack, snälla pappa", sade Majken.

"Se här har du lappen och biljetten", sade
pappa.

"Tappa för all del icke bort den, barn. Hvar
har du din portmonä?" sade mamma.

Majken letade fram den ur djupet af sin
klädningsficka.

"Se så", fortsatte mamma, "stoppa nu in
den i portmonän och lägg den i muffen, så att
du har den till hands,"

"Nu ringer konduktören", sade bror Kalle,
och mycket riktigt i detsamma ljud den gamla

välkända klockan på perrongen, som hon så många, många gånger med vemodig längtan hört ringa till affärd för tusentals andra lyckliga.

Ändtligen gälde den då en gång äfven henne!

Nu blef det brådtom minsann. Floret tillbaka, och munnen, den rödfrusna lilla näsan och de blåa ögonen fram. Först ett par, tre kyssar åt mamma; så tårarne undan — en åt pappa — en åt Betty, som prompt ville vara med, och skrek och sträckte upp sina små armar, till dess pappa lyfte henne upp, och äfven hon fick sin beskärda del. Kalle, som var sina fyllda tretton år och just höll på att nöta ut sina första stöflar, ansåg det i högsta grad omanligt "att pussas och slickas" och nöjde sig därför med ett bastant handslag, som sved långt efter i Majkens handsklädda små fingrar.

Upp i kupén — en stor präktig kupé och godt utrymme — "åh, så roligt att hon fick vara alldeles ensam" — och genast igen med

dörren för att inte släppa in vinterkylan. Men fönstret måste hon ändå öppna litet på, aldrig så litet, så att hon fick ut hufvudet där ofvan för att ännu byta några ord och för sista gången nicka åt dem allesamman.

"Nu har du väl icke glömt något", sade pappa.

"Nej då."

"Tre kollies, hattasken och pläden och korgen med korfven åt moster, kommer du ihåg det?"

"Ja då."

Majken nickade och log genom tårarne.

"Svep väl om dig om fötterna, så att du icke fryser barn". sade mamma.

"Och glöm inte att ta in ordentligt af dina järnpiller", sade pappa.

"Och var artig och snäll, och kom snart hem igen. Och helsa moster", sade mamma.

"Ja, det skall du naturligtvis göra."

“Från mig me.”

“Mäj me —.”

“Ja visst, jag skall helsa från er alle — allesamman. Och från Betty med, förstås.”

Den hyggliche konduktören, som så många gånger sett Majkens täcka, glada lilla ansigte nere vid stationen, log så artigt och bekant, när han såg på biljetten och stängde dörren. Och farbror stationsinspektorn, som brukade spela bråde med pappa ibland om kvällarne, kom fram och skakade hand med henne genom fönstret och önskade henne lyckosam resa. Och så viftade han med sin röda flagga — alldeles som vanligt — och så pep det på lokomotivet — alldeles, alldeles som vanligt — så började det rycka och slamra fram i vagnarne, hon hörde hur det kom närmare och närmare. Nu var det där. Hon hade så när fallit ikull på sätet af den häftiga stöten. Och så bar det i väg.

Hon viftade och viftade med näsduken så länge hon kunde se en skynt af dem, där de

stodo uppradade på perrongen; stora, ljumma tårar letade sig upp i ögonvråerna; Bettys lilla hvita vinterhufva syntes alra längst, så försvann äfven den, när tåget bugtade in i kurvan, och Majken kunde icke gerna annat göra än stänga fönstret, torka sig i ögonen, snyta sig riktigt grundligt och slå sig ned.

Det var dock bra hyggligt af den snälla moster Lotten, som bjudit Majken till sig på en liten tid.

“Hon är ju nu gamla flickan“, hade hon skrivit till mamma, “och har ännu icke stuckit näsan utom hemmet. Låt henne därför komma, det skall göra tösen godt, och jag skall nog sköta om henne ordentligt.“

När nu det där ödesdigra brefvet kom, var det till utanskrift och allt så förvillande likt alla andra vanliga bref, som moster punktligt brukade skicka mamma en gång i månaden, och som aldrig innehöllo annat än — som Majken tyckte — mycket långgrandiga beskrifningar öfver

den sista tvätten och den sista pigans karaktärsutveckling och så på slutet någon liten notis om morbrors eviga magkatarrh och de vidunderliga kurer, som en efter annan pröfvades och förkastades, att Majken väl icke så snart kommit den stora hemligheten på spåren, om mamma bara kunnat hålla inne med det lilla förvånande utrop, som undslapp henne vid moster Lottens oväntade förslag.

Majken blef så ursinnigt glad, att hon trodde att hennes hjärta aldeles skulle bulsa sönder, och en vild blandning minnen af en massa underbart, som hon läst och hört om präktiga, skyhöga, gyllene slott och fästen, om sköna prinsessor och purpurmantlade furstar, om ändlösa gator med hus så höga på sidorna, att man endast skymtade himmelen som en smal, smal strimma ofvan sig, och hvimlande af de märkvärdigaste människor i eleganta dräkter, och mycket, mycket annat därtill, rusade genom hennes hjärna.

Men mamma ruskade på hufvudet och menade att Stockholm vore en mycket farlig stad för unga, oförståndiga flickor.

Den förståndiga mamma, hon hade visst äfven hon en mycket oklar uppfattning af de faror, som där kunde presentera sig, men att de voro af den mest sällsamma och hotfulla natur, det begrep hon då.

Så lämnades då ändtligen afgörandet åt pappa. Pappa sade på två långa dagar icke ett ord om saken, Majken tordes icke heller föra den på tal, fastän hon var nära att förgås af spänning, för att icke bringa pappa till ett förhastadt och ogynsamt afgörande, som han, en gång fäldt, aldrig skulle ta tillbaka.

Men en vacker morgon, just som Majken höll på att fylla hans stora, rykande kaffekopp, sade han:

“Nå om du *verkligen*”, en sådan spjufver till pappa; hvad han lade för en tonvig till på detta *verkligen*, “om du *verkligen* vill

resa till moster, Majken, så skall du väl få det då.“

Om hon ville?

Hon hann knapt få från sig kaffepannan nog fort för att slå armarna om pappas hals och riktigt grundligt ruska om honom till tack, den snälle, rare gubben.

Hon var riktigt litet kollrig den dagen, och hela den nästa med, medan de rustade henne i ordning till resan. Hon hade icke ro i en minut på ett och samma ställe, utan sprang oupphörligen från ena ändan af huset till den andra, var öfverallt och ingenstädes, drifven af en obetvinglig orolig rastlöshet. Hon förargade mamma gång på gång och måste blidka henne med ett leende, ett famntag och en kyss, hon var flera gånger på vippen att springa omkull Betty, som alltid traskade i vägen, hon var aldrig till hands när hon behöfdes och alltid till öfverlopps när hon fans, och detta allt under det orubbligaste och briljantaste goda humör i

världen, som tog sig uttryck i klingande skratt och visor från morgon till kväll.

Alla dessa soliga minnen, passerade nu om och om igen förbi hennes ögon, medan hon satt tillbakalutad, ensam i kupéhörnet och med en viss obeskriflig känsla af vällust njöt af den jämna vaggningen, som satte hennes kropp i en sakta gungning och narrade henne att sluta ögonen likt en kattunge under den lätta smekande handen. Hon satt därpå och inbillade sig själf, att hon, hon ensam vore den enda passageraren på tåget. Att hela denna långa rad af krängande vagnar, som rastlöst, i svindlande fart ilade framåt mellan drifvorna i vinterkylan, voro kopplade samman och hejdlöst jagades framåt endast och allenast för att föra henne till sitt mål. Att dessa smutsiga, sotiga och svettiga eldare och maschinister, som hon så väl visste, huru de togo sig ut, där framme på lokomotivet stekte sig framför den flammande elden, bländade sina ögon, slet ut sina krafter,

skoflade bland sin koks och tummade sina ventiler och kranar blott för hennes räkning, för att hon lungt och säkert skulle komma framåt. Att dessa artigt leende, uniformerade konduktörer, att dessa pelsklädda kuttrande stationsinspektorer med viftande röda flaggor och blåfrusna näsor, att dessa prydliga stationshus och små banvaktarstugor, som de ilade förbi den ena efter den andra, och som voro hvarandra alla så lika som de tumshöga palatsen i syster Bettys bygggask, att detta allt, alltsamman vore uttänkt, utfördt, skapadt och bygdtd endast för att föra Majken, den lyckliga Majken, direkt i moster Lottens armar.

För henes räkning var det som man stannade vid stationerna, för att hon skulle kunna få glänta litet på fönstret och nicka ut åt barnungarne på perrongen, och för hennes räkning blåste man så fort till affärd igen, för att hon icke skulle hinna tröttna på alltsamman.

Hvad detta allt var förtjusande roligt!

När hon så tröttnade på att sitta som "kissmiss" och glisa med ögonen, höll hon dem öppna, så öppna som hon det någonsin kunde. Och äfven det lönade mödan. Denna vexlande natur, hvilken rullade förbi hennes ögon på andra sidan rutan, som om hasplade någon upp ett ändlost panorama från en gigantisk tittskåpsrulle, höll hennes uppmärksamhet spänd. Och att hon först måste öppna två små synhål med sin varma andedrägt på det isiga glaset, ökade endast än ytterligare illusionen.

Det var godt om snö och godt om solljus. Och all denna snö och allt detta solljus, som bredde sig ut öfver skog och sjö, backe, åker och äng, kommo tillsammans de skönaste ljusbrytningar och skiftande färgspel åstad, gnistrande, bländande hvitt, guld, rosa och violett. Och färgerna smälte samman, gingo öfver i hvarandra, famnande när och fjärran, länkande nejd vid nejd, svepande det hela in i ett flor af simmande, strålklart ljus.

Nu rusade tåget med ett doft, dånande ljud in i skogen, hvars mörka, skyhöga furor å ömse sidor trängde sig samman om spåret, klämde dess vaggande vagnar emellan sig, sopade dess isiga, skimrande rutor med sina snöiga, gröna grenar, som sträckte sig ut lika väldiga jätte-
 armar att hejda dess lopp. En tung, blåaktig skymning flöt fram ur de dunkla snåren, mellan de rödaktiga, väldiga stammarne och vällde likt en isande våg ända in mellan kupéfönstrens vajande gardiner.

Nu slamrade det in mellan lodräta skrofliga bergväggar, som hotfulla reste sig tätt, tätt utanför fönstren, färdiga att falla samman och krossa det under sina block. De andades rimfrost och fyllde luften med döfvande dån.

Nu gled det med ökad fart, men lätt och ljudlöst utför slutningen ned mot slätten, där bygden öppnade sig för bländade ögon, badande i färger. Banken gick högt. Landskapet låg nedanför på ömse sidor. De uppställda snö-

skärmarne som bägnade under de massor af snö, som vinden vräkt öfver dem, kastade groteska skuggor i den sjunkande solens sneda strålar.

Skogen, som begränsade horisonten, drog sig allt fjärmare, smältande samman till en ripa mörkgrönt endast, som skar af slätten.

Det började slå till skarpkyla mot solnedgången, som kom det att klirra och gnissla i skenor och hjul. Dagrarnes färger tonade allesamman bort i en kylig violett skymning, genom hvilken den mörka skogen, de rödmålade stugorna och den snöhöljda slätten skymtade fram i en egendomlig färgförvirring och med grumlade konturer.

Och efter hand summo alla linier bort i skymningen, som sänkte sig allt tätare och mörkare, grånande från violett till svart. Och skogen doldes, och träden med sin rimfrost blefvo borta, och endast de närmaste föremålen och snöskärmarnas enformiga räcka drogo i

grådaskig hvithet förbi fönsterrutorna, glidande fram som en fosforescerande flod af smutsigt ljus genom vinternattens dunkel.

Och lampan i taket tändes, när Majkens ögon tröttnade att se, där intet längre fanns att se; hon drog gardinerna för, och det blef med ens så hemtrefligt och varmt där inne.

Så satte hon sig åter till rätta i sitt hörn och lät tankarne flyga bäst de ville. Och de sväfvade på nytt med nyfiket aningsfull längtan bort mot det drömda sagoland, hon nu gick att skåda, som snart, så snart, skulle duka sina osedda under för hennes blickar. Hon satt där och halft inbillade sig, att inte vintersnö och kyla gerna kunde ha något att göra med det förlofvade landets härligheter, att den gungande vagnen med ens skulle lämna drifvorna och hvardagsvärlden bakom sig och glida direkt in i blomstrande sommar, full af fogelsång och fröjd. Detta och mycket annat sådant gled henne genom hufvudet likt dunkla, halftänkta drömmar.

Men så spratt hon upp helt plötsligt och kom åter till verkligheten och måste skratta åt sig själf, gamla flickan, som lät sådana dumma minnen och bilder från barnsagornas glittervärld spöka i en hjärna, som föresatt sig att vara prosaick, riktikt prosaisk och nykter.

Nej så måste det vara. Hon slöt ögonen. Och i ändlös defilée drogo smala, slingrande gator förbi hennes blickar, kantade med resliga palats, stolta, förnäma medeltidsborgar med vindbryggor och järngallrade fönster. Och silfverbeslagna tornspiror och förgyllda minareter badade i solsken, och deras skuggor dallrade i spelande färgskiftningar på bländhvit snö, och emellan husraderna brusade en oafbruten folkström, likt vaggande vågor af pansar och purpurjackor, och mörka stolta ögon blixtrade under hjälmbuskar och vizir och ljusa, blida logo under slöjor och lockar. Och ett melodiskt brus af vapenklang, metalliska klara stämmor, milda

smekande röster och klingande skratt blandade sig med den lätta vinterluften.

Och åter, åter lopp hennes fantasi bort med henne utom alla rimlighetens gränser, och åter kom hon till sig själf igen med ett löje öfver sin dårskap.

Det var som förhäxad, huru sagorna sutto rotfasta.

För att hålla dessa fantasterier fjärran letade hon fram sin glömda virkning ur resväskan, som hon bar i en rem öfver axeln, och pinade sina ögon med de små maskorna i det fladdrande, svaga ljusskenet, till dess de svedo, och till dess fingrarne kändes stela af kylan, som dock icke rätt ville hålla sig utanför de tunna fönsterrutorna. Och hur det var kröpo händerna ånyo in i den varma, sköna muffen, och de trötta ögonen föllo samman under pelsmösans ljumma skugga, och tankarne, de yra tankarna, voro framme.

Denna gången vände de tillbaka till den lilla älskade vrå af världen, hon lämnat bakom sig.

Och de buro henne osedd och på lätta vinglar midt in i den förtroliga kretsen, som satt samlad kring salsbordets lampa, hvilken som vanligt kastade sitt milda, gula ljus ända in i rummets bortersta hörn. Och mammas hvita, flitiga fingrar sysslade som alltid med sömmen, och hennes vackra, lugna profil med det allvarliga draget kring munnen, de vänliga ögonen och det gråa jämnstrukna håret öfver hjässan böjde sig däröfver. Och tecknade den vanliga skuggbilden på väggens blommiga tapeter. Och pappa, trött af dagens släp, njöt i god ro af sin gungstol och aftonpipa, hvars doftande, lätta rök hvirflade upp i dessa trolska ringlingar, som jagade genomskinliga skuggor öfver takets hvita spännpapp, och hvilka hon så ofta följt med drömmande ögon. Kalle, som slutat sina lexor, satt uppflugen på den gamla, nötta kontorstolen,

som hamnat här, sedan pappa måst afstå sitt trånga kontor åt den uppvuxna Majken och dela plats för pulpet och bokföring med den gamla grönglaserade salskakelugnen. Han föreläste med hög och ljudlig stämma ur det sista Dagbladet och ringde takten därtill under bordet med de första stöslarne. Och Betty satt på golvet framför kakelugnen, fördjupad i arkitektoniska funderingar och omgifven af alla de ståtliga palatsen ur sin bygggask. Det fanns endast *en* plats i rummet, som föreföll tom, och det var korgstolen bredvid mamma, där Majken brukade tillbringa sina kvällar med att så jämt möjligt dela sin uppmärksamhet mellan virkningen, Bettys lekar och pappas pipa.

Hon tyckte att en ljum fläkt slog emot henne, och en underlig vemodsfull beklämning kom hennes hjärta att krympa. Och plötsligt rullade två stora tårar aldeles opåkalladt öfver kinderna ned i boans svarta pelsragg.

Nej detta dög då rakt icke. Och hon reste

sig upp, ruskade på sitt lilla hufvud, som om hon velat skaka alla dessa dumma griller ifrån sig, och kastade långa, mönstrande blickar omkring sig.

Men all trefnaden var som bortblåst med ens. De gulmålade, kala, smutsiga väggarne, som dröpo af imma, föreföllo henne så otrefliga och främmande, den smala hårda träbänken så ogästvänlig och stel, det bleka, fladdrande ljuset, som icke ens orkade skingra de kalla skuggorna i hörnen, så ömkligt och bedröfligt.

Och de glada ögonen, med hvilka hon nyss sett allt detta voro borta, eller kanske förvända af tårarne, och allt tätare och tätare smög sig likt en skugga, en längtansfull, gripande känsla af tomhet omkring henne. Och ehuru hon arbetade af all sin förmåga att hålla sina tankar bundna och fjärran från hemmet, smögo de sig likafullt gång efter annan undan och stannade först i den varma gröna skymningen vid kakelugnsvrån.

Hon läste om och om igen det tråkiga anslaget på väggen med "underrättelser och råd för resande å statens järnvägar"; först framlänges, sedan baklänges, så framlänges igen. Men det hjälpte ej.

Hon gläntade på gardinen och tittade ut i mörkret. Ett och annat ljus skymtade fram genom natten från upplysta fönster, innanför hvilka helt visst en brasa sprakade och varma hjärtan klappade. Annars samma eviga, ogenomträngliga dunkel, som reste sig likt en iskall, järnhård mur rundt omkring henne och — som hon tyckte — stängde henne ute från hela den öfriga världen med dess hemtrefnad och glädje.

Själftva den vänlige konduktören, som vid stationerna gläntade på hennes dörr, föreföll henne med sitt beständiga, enahanda leende som en förarglig, målad docka, som kom och gick; och hon var nästan öfvertygad om, att de hade dragit honom upp med en nyckel på morgonen, så att han öppnade kupédörrar och

log hela dagen, men stannade på kvällen, när urverket gått ut, och ställdes undan i ett hörn bland kvarglömda galoscher och paraplyn att nästa morgon dragas upp ånyo.

Och i snön, som ymnigt började falla, sågo de pelsklädda stationsinspektorena allt tråkigare ut, där de tittade under lugg med sina stora, likgiltiga, blanka ögon, stampade i drifvorna med sina fötter, hvisslade och svängde med lyktorna, gjorde så helt om och åkte in i sina burar igen alldeles som på rullar.

Och framåt, framåt, gick det, rastlöst — framåt, genom samma mörker, samma enformighet, och aldrig, aldrig kommo de då fram.

Och tårarne rullade allt oftare och oftare, och Majken torkade dem med sin näsduk, och knöt litet emellan under ett plötsligt anfall af energi sina små händer med fäfängt beslut att vara morsk, riktigt morsk.

Ty för hvarje litet ljus som glimtade genom mörkret, gick det som en dallring af längtan

genom Majkens hjärta, som kändes allt tomare, och drog det som en varm fläkt, doftande af hem och minnen, genom halfdunklet och kylan, och för hvarje gång gapade mörkret svartare, och blinkade ljusen mera lockande, vänligare, vemodigare, nästan som voro de ögon fyllda af tårar — tyckte Majken — fast kanske var det endast i reflexen från hennes egna.

Ännu en gång brusade de in vid en perong och stannade. Konduktörens leende anlete stack in i dörrgläntan och — O under, öfver alla under, mekanikens triumf! — öppnade munnen och talade.

“Nu äro vi framme om några minuter, fröken; om jag får lof att få Er billjett.”

Tårarne stannade med ens af sig själfva, och den sista snyftningen fastnade i halsgropen, och idel ögon med återhållen andedrägt och spänd, pinsam väntan lutade hon ansigtet tätt in på den isiga rutan, hvars kyla tecknade sig på hennes hvitnande kinder. Nu skulle det under-

bara då äntligen komma; om också icke alldeles sådant, som hon hade tänkt sig det, så dock något ditåt. Kanske något lika härligt — eller än härligare!

Och hon sökte göra sina blickar så skarpa som sylar att borra genom mörkret, och hon såg dock något om än ej så mycket.

Hon såg, huru de blinkande ljusen kommo allt oftare, trängde sig allt närmare och blefvo allt större. Hon såg huru stora, groteska byggnader då och då ilade tätt förbi henne i dunklet. Hon såg ett gråblekt forforescerande töcken på afstånd sväfva i luften, komma allt närmare och närmare, vidga sig och ljusna — blifva gigantiskt, allt omfattande. Hon såg smutsiga, mörka, lutande byggnader tränga sig samman, pressa sig i hop på ömse sidor om henne. Hon såg snöhöljda gator, mörka gapande gränder, fladdrande lyktor, människor i uppslagna kragar, amier och pelsar sträfva fram genom modden, följda af stora krokiga, vaggande skuggor. Och

omkring allt detta, genom allt detta, öfver allt detta trängde sig fram ur smutsen, halfdunklet och de mörka hålorna ett entonigt, sorlande brus, likt dånnet från ett fjärran vattenfall, som med hvarje sekund ökade sig, växte, svälde ut och då och då skars igenom af ett intensivt slammer, ett rop, ett skri — —.

Dock ännu hade det icke kommit.

Men när så plötsligt lokomotivet hvisslade, gällt genomträngande som aldrig förr, och farten började sakta af, då förstod hon med ens att *detta* var staden, att *detta* var det, hvarom hon så länge drömt, hvarestefter hon så länge längtat. Då förstod hon, att hon nu gick att se alla sina sagor beslagna med lögn och alla sina drömmar svikna.

Och då kastade hon sig ned på bänken, borade hufvudet in i sina händer och brast i häftig gråt.

Hon ångrade, att hon någonsin lämnat sina drifvors bländande hvithet, och skulle velat gifva

allt världens guld för att ännu sitta kvar i korgstolen vid mammas sida med sin virkning och sitt glada skratt i aftonlampans sken.

* * *

Kupédörren slogs upp och moster Lottens runda, vänliga ansigte tittade fram ur en dukigt våt vinterhufva och en ylleschal, som var lindad kring halsen.

“Se här har jag ju min egen flicka, som jag sökt så fasligt — — men hvad i all världen tar då vid dig, barn? — — stackars liten Majken — — kom det så snart — — jojo — — men vi skall väl tro det går öfver.”

Och hon strök undan hennes flor och håret, som glidit fram, och kysste henne hjärtligt midt på munnen.

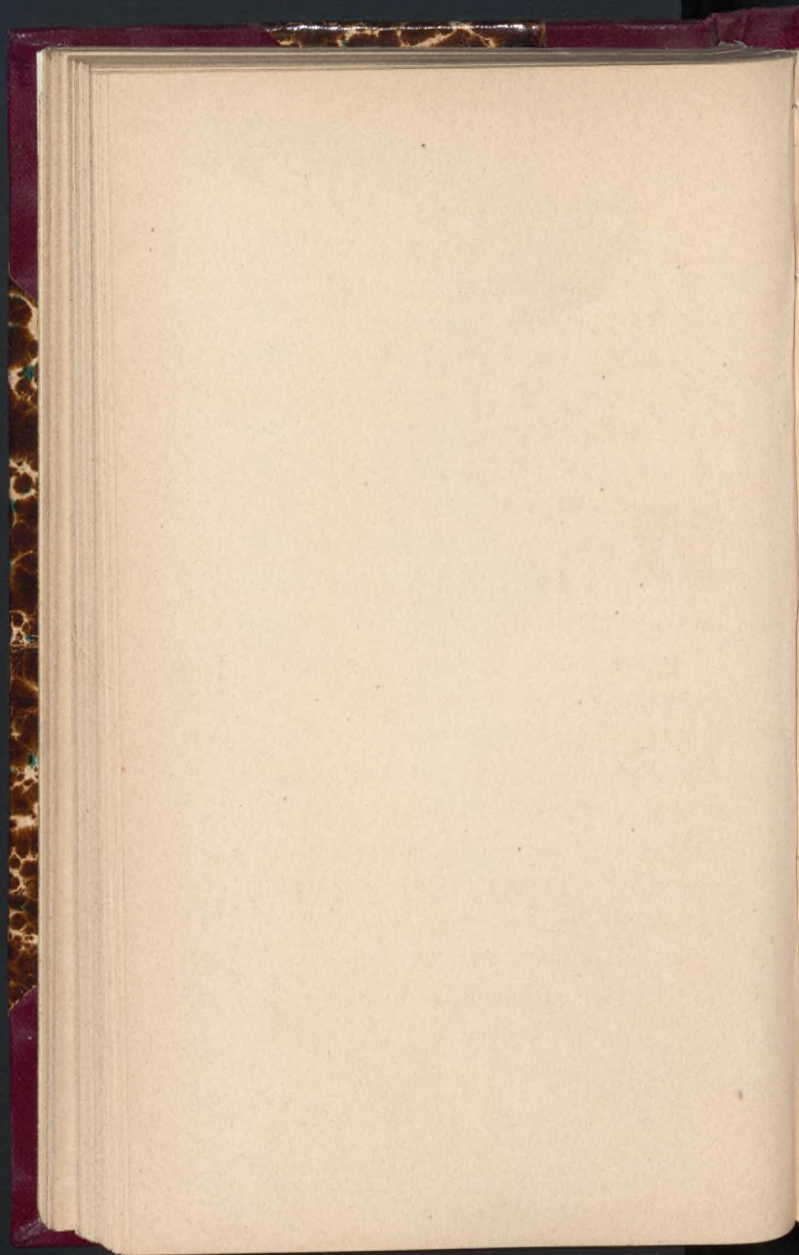
“Ack, snälla moster, förlåt mig, förlåt — — men jag kan omöjligt hjälpa det — — omöjligt — —.”

Men moster torkade själf med näsduken tårarne ur hennes ögon och skrattade riktigt

ordentligt, och hon hade ett så vänligt, smittsamt skratt, den moster, att Majken icke heller kunde hålla sig i längden, utan skrattade med tvärs igenom tårarne som ett godt barn.

“Nej nu måste vi skynda oss. Annars kallar kaffet där hemma, och Elsa förgås väl rakt af längtan efter stora kusin. Se så, marsch nu — —“ och moster sköt henne med mildt våld ned framför sig, plockade hennes saker från hyllorna och kom själf efter med ännu ett klingande skratt åt sin “egen, barnsliga, lilla Majken.”

PÅ VÅRSIDAN.

När mästern Blom första gången kom till staden — det var på fyratioalet —, hade han intet annat än sin tomma börs och sitt lätta hjärta att dra på.

Han var välbestäld bokbindargesäll, kom traskande från Stockholm med renseln på ryggen och stöflarne i hand; en vacker majkväll stannade han vid tullbommen, torkade svetten ur ansigtet och drog så hvisslande in i staden.

Så fick han plats. Flitig var han som en myra, så den mästare, som väl en gång fått honom i sin tjänst, släppte honom icke så gerna ifrån sig. Men icke förty skiftade han plats ett par tre gånger under årens lopp, ty

han var ung den tiden, och ungdomen är ombytlig, som hvar man vet.

Men hvar han nu än var — om han logerade uppe bland backarne i Fjärdingen eller i trärucklen vid Dragarbrunn, och hvad han än gjorde, om han häftade lärda akademiska afhandlingar, så lärda att han af dem aldrig begrep ett jota — litet boksynt ville han allt vara ändå —, eller med konstnärlig hand glättade ryggarne på herrar professorers praktband, aldrig svek honom hans goda lynne, och han sjöng och gastade af full hals från morgon till kväll, så att det gaf eko i verkstaden.

Så slunko åren i väg och Janne Blom blef mästare och kär. *Hon* var liten och nätt, hade aldrig ett smul mer än sina blåa ögon och sin varma beundran för Janne, och det var dem båda Gudi nog, tyckte de.

Så begaf det sig, att Janne blef gift karl och sin egen herre. Litet pengar hade han spart ihop, och med dem satte han upp verk-

staden, köpte pressar och stilar, papper och papp, tog Gud i hågen och lät det gå.

Och det gick, år efter år. Det gick både med och emot, men dock mest emot.

Susanna var en docka som ung, och docka blef hon i all sin dar. Hon ville heta fru, vara grannt klädd — och därmed allt. Hus-hålla kunde hon då icke, och därför gick det också ur hand och i mun.

Små fingo de, små med stora, hungriga munnar.

Den förste, det var en pojke, hette Alexander.

“Janne, sir du, Susan”, sade mästern Blom, “det är ett fult namn och ett dumt namn. Alexander, det är ett schangtilt namn. Det är mycket fint folk som heter Alexander. Det var en kung nånstans för inte så länge sen, som hette Alexander den store, och så ha vi ju Alexander Berghult här nere, sadelmakarn, du vet, som köpte sig egen gård i förra veckan. Alexander, du, ska pojken heta.”

Och därvid blef det.

När den näste kom, hade mästern redan fått ögonen så pass öppna för livets prosa, att han fick heta Janne efter pappa, rätt och slätt.

Då var Alexander två år, och hans granna namn hade i hvardagslag krympt ihop till Ale.

När syster Lisen kom till världen, måste de se sig om efter en billigare bostad — en liten kall verkstad, en kammare och ett kök —, och när den sistfödde med sina maskulina lungors hela energi började skrika efter mat, kom pappa underfund med, att han mycket väl borde kunna reda sig med hälften af sina granna stilar och siratjärn, och mamma skildes under tårar från sin kära sidenklädning.

Men mästern sjöng.

När de första gråa håren började titta fram i hans lurfviga hår och skägg, var Ale tolf år.

”Det är ett märkvärdigt hufvud på den pojken, Susan du”, sade mästern.

”Ja”, svarade Susan.

“Aldeles som på mig i min ungdom, fast jag fick inte lära, jag.”

Susan teg.

“Vi får allt lof att sätta honom i skolan ändå“, fortsatte mäster och rörde om i klisterburken, “fast nog blir det svårt med böckerna och det där, som ä' så dyrt.”

Han såg på Susan; hon sade intet, stod framför spegelbiten, som satt på fönsterposten, och jämkade den röda rosetten i håret. Också hennes började bli grått.

“Som far, sir du, vill jag inte sätta pojken till bokbindarlärling, när han har talang. Det ska' väl gå ändå med Guds hjälp.”

Och så kom Ale i skolan.

Bror Janne och Karl fingo hjälpa fadern i handtverket, allt efter som de växte upp, men Ale pluggade och läste sig ur klass och i klass, fick granna betyg och premier och bleksot af nattvak och släp.

I verkstaden arbetades och sjöngs, häftades,

skars och bands dag efter dag, år efter år, allt för de usla slantarnes skull, som dock aldrig rätt ville räcka till. När de fingo pängar, åto de sig alla öfvermätta, far köpte tobak och mor en grann halsduk och Ale en bok. Däremellan svulto de och fröso i gladt mod och förbidan på de sötebrödsdagar, som aldrig kommo, och den Ales stora framtid, som de alla drömde sig. Han var deras stolthet och hopp. Han var den idé, för hvilken de släpade ut sig, för hviken de offrade lif och blod i krafttärande offer genom dagar och nätter, men hvilken dock ständigt hägrade för dem i samma klara skärpa vid den fulla grytan som den tomma.

Mäster Blom började bli hes af åren, men hans sångarande hade gått i arf på Janne och Kalle; de sjöngo grufligt i falsett och hade ena "djäfla röster", försäkrade graunarne.

* * *

En sträng vinter hade det varit.

Ute på slätten hade drifvorna hvälft sig högre än någonsin; fläcktals hade snön yrt

bort, och där tittade åkermyllan svart och smutsig fram mellan dikesrenarne, men upp mot järnvägsbanken, där snöskärmarne voro uppresta, hade den drifvit samman i riktiga vallar, som böljade fram, så lång slätten var, ända bortåt Bergsbrunnaskogen.

Inne i staden hade de plogat och skottat och skottat och plogat; de hade vältat massor af smutsig snö ned i ån, så att isen bågnade därunder, men ändå lågo gatorna så höga på isvallarne, att man på trottoarerna, som höllos klara med yxa och spett, gick som i en källargång och svor öfver dålig gatuhållning.

Så hade vårsolen kommit och börjat gassa hett mellan husraderna. Hon hade ett styft stycke arbete, men hon gjorde goda dagsverken; gatorna sjönko, i rännstenarne forsade det och skvalade af brunt, grumligt vårvatten, som ryckte med sig stickor och strå från gårdar och gränder. På trottoarerna steg smutsen öfver fotknölarne, och takdroppet stänkte

den upp efter vandrarne, men likafullt var hela staden på benen, ute på gatorna i helgdagsminer och helgdagslynnen att hälsa våren välkommen, att se hur trädknopparne svälde nere i "promenaden", hur kastanjerna på Ågatan sprucko i grönt, och hur Fyris, som steg öfver sina bräddar af vårflödet, lät isarne dansa ut öfver damborden med många hälsningar från staden till målarvår och målarstränder.

Utanför tullarne sjöngo lärkorna af full hals; svalorna och bofinkarne hade vågat sig ända inom stadens hank och stör, men lärkorna äro ena granntyckta gynnare, de gilla icke gatsmuts och kullerstenar och hafva bättre smak än så.

Så kommo bläsipporna. Först uppträdde de på stadens torg — de voro uppdragna i varmrums, hade andats fattigstugornas unkna luft och hade bleksot. Men sen komma de i backe och skog, där det ångade hälsa och terpentin, där de kysstes frostiga af oblida nätter och narrades att slå ut af blida dagar.

Då voro de klarblå som himlen, litet röda ibland af kylan, men friska som den vårsyra, de druckit mellan tallarnes rötter.

Efter de blåa kommo de hvita, och efter de hvita kommo gullvifvor och vårlökar, och flere tunnland äng fylles af skiftande, brokiga kungsängsliljor. Då drogo ungarne ut ur staden att meja dem som gräs, de kunde icke se dem och låta dem stå; hem skulle de att visas för pappa och mamma och vissna i barnkammarvråna.

Skolpojkarne togo portörerna på ryggen, när lexorna gåfvo dem tid, köpte cigarrer för sina frukostpängar, tjufrökte i backarne, botaniserade och samlade grodrom. De blefvo slöa vid pulpeterna — det gassade ju så hett innanför de blåa, igendragna gardinerna — och gottsundabackarnes härligheter lekte dem i hågen. Men fräknarne, som vintern blekt bort, slogo i blom på deras solstekta ansigten med majdagarne.

Det var den kallaste lilla vindskupa, när det blåste kyligt, och den mest kväfvande heta, när solen gassade på tegelpannorna. Hon låg rakt ofvanför mästerns verkstad; det ledde en brant, rankig trätrappa dit upp; på vinden var det mörkt, dörren till Ales rum satt och hängde snedt på gångjärnen, och det drog efter tröskeln.

Ale satt vid boken. Hans lurfviga hår stod burradt i sky. Det insjunkna bröstet, de stupande skulderna och det bleka ansigtet med de stora, mörka, irrande ögonen talade om års-lång öfveransträngning.

Han skulle taga sin studentexamen. Skrifningarna voro redan öfverstökade, och nu stundade den afgörande och så mycket fruktade pröfningen.

Af våren och all dess fägring hade han ej sett något, ej haft tid att njuta.

De tidiga, ljusa morgnarna hade funnit honom vid boken. Långt in på nätterna, sedan till och med faderns och brödernas sång ned-

ifrån verkstaden tystnat, satt han lutad öfver det rankiga bordet med sin Livius eller sin Iliad framför sig, oförtrutet kämpande med sömnen, som blytung tyngde på hans ögonlock, och de många vexlande, oklara tankar, som täflade att locka hans trötta sinne bort från den klassiska världen till den modernas värfantasier.

Lyfte han någon gång sitt trötta öga upp från boken, när de små svarta bokstäfvernas ringdans började bli allt för irrande, och lät sina blickar glida ut genom fönsterrutornas bugtiga glas, så hejdades de genast af den stora hvitrappade muren till bryggeriet tvärs öfver gränden, ofvanför hvilken han i lyckligaste fall kunde skönja en smal strimma blå himmel, eller af gatans gråa kullerstenar.

Det var dock en märkvärdig gammal ruta, denna! Hon skiftade i alla rägnbågens färger, genombränd som hon var af alla årstiders sol. Om man såg på ett aldeles särskildt sätt igenom henne, så skimrade den hvita väggen i

gridelina flammor, medan stenarne på gatan lyste gröna som smaragder och den där biten himmel blef blodröd. Satte han så ögat på ett annat sätt, se, då färgades bryggeriets kalkmur som i reflexen från en härlig solnedgång, hvars purpur göt sig ned hela gränden utföre. Sedda genom denna blåsiga ruta och med Ales skumma ögon, flöto alla konturer bort i obestämda, vågiga linier, lemnande fantasien fritt spelrum att ur detta kaos af former och färger konstruera fram, hvad bäst den gitte. Men när han så reste på sig och tittade ut genom den öfre fönsterbågen — där satt en vanlig prosaisk nutidsruta, en vattenklar produkt af åttioalets glasblåsarkonst —, då var förtrollningen bruten; bryggerimuren stod där lika smutsig som vanligt, stursk och styf, gränden med sina trasiga barnungar, sina ångande rännstenar och sin nötta stenläggning trampades af grofva fötter, tröttade af dagens släp, bråda att finna hvila under låga tak, låga som detta.

När Ale uttröttad kom hem från skolan och knapt hunnit äta sin anspråkslösa middag, förrän han åter måste arbeta sig trött med sina böcker, och det likafullt syntes honom, som om i det hela intet uträttades, som om alla hans studier gingo i en evig kretsgång, med lära den ena dagen och glömma den andra, då föll där understundom öfver honom ett obetvingligt missmod, som pressade samman hans bröst och dref blodet till hans hjärta, så att han omöjligt kunde bli stilla på stolen.

Upp sprang han.

Hvad var då han för ett underdjur, som på detta sätt skulle äga rätt att år efter år lefva och tära på de andra, på fadern och bröderna, som släpade och arbetade i sitt anletes svett för att bereda honom medel till ostörda, dyra studier? Hvem hade gifvit honom att låta dem ensamma draga tungan för bröd utan att själf taga aldrig så liten del af bördan? Och hvar till gagnade då allt hans arbete, alla hans granna

betyg, all hans flit? Hade de gjort honom det bittersta bättre eller större eller lyckligare? Var han kanske förmer, han med sin lilla portion lärdom — ack, hur litet fruktbringande lärdom! — än dessa obildade, grofhändta, stöjande bröder, som dock redan hade lärt att tjäna sitt bröd, tjäna åt sig själfva och andra? Lärt att uppoffra sig! Han blefve student. Hvad mer? Blefve den ej för dyrköpt, denna seger, om den öfver hufvud var någon seger, köpt med årtal af faderns och brödernas lif? Skulle han . . . skulle han . . .

“För sjung hi, för sjung hej, för sjung hopp farallalej!” De sjöngo i kapp nere i verkstaden.

Man kunde storkna, när man kom in, af den sura klisterlukten och oset från de två gaslamporna, som hängde på sina nedrökta plåtar ofvanför det långa träbordet. När man hunnit vänja sina ögon vid skumrasket där inne, skymtade mästern Blom fram längst bort i hörnet, det grannaste hörnet i hela verkstaden. Där

voro de smutsiga, trasiga tapeterna så fullklustrade med allehanda taflor och artistiskt kram, urklipp ur gamla tidningar, bokvignetter och färgtryck, att man knapt kunde upptäcka en plätt af det ursprungliga mönstret.

Mäster Blom häftade — händerna gingo så fort, att ögonen knapt hunno följa med, men så hade de också öfvat sig nu i snart fyratio år.

Janne och Kalle stodo i skjortärmarne, arbetade och sjöngo.

“Har du herr Lindströms böcker färdiga snart, Janne“, frågade far, “du mins, han skulle ha dem i morgon?”

“Ska’ just trycka ryggarne.“

Janne gick fram till kaminen, som stod framför kakelugnen, och började blåsa på glöden. Han skulle värma stilarne.

“Vi få lof att koka nytt klister i morgon“, sade Kalle, “det här börjar bli för svårt.“

“Ale går och stökar där uppe än, fast det är öfver midnatt; jag menar, den läsningen tar

lifvet af pojken till slut. Gudskelof, snart ha vi examen!" — mästern suckade.

"Det skall ju bli i nästa vicka?" sade Janne.

En nick till svar.

"Men tänk, pappa, om han skulle kugga sig!"

"Hvad säger du, pojke? Jag tror du är rakt förryckt. Ale kugga sig . . .", han var röd i ansigtet af ifver och harm och måste rakt släppa hvad han hade för händer för att stirra på den förmätne.

"Ja, nog för att han ä' styf, förstås, men man kan ju aldrig veta, hur det går. Jag tänker, det inte ä' så lätt att bibehålla fattningen, när di där lärda herrarna sitta och gapar på en."

Mästern teg. Han gömde nog, han också, en riktig skolpojksfeber för den stundande examen inom sig, fast han skämdes att låtsas därom. Han hade den aldrig ur tankarne. Ibland kom det på honom, att han själf skulle upp och stå dusten, och då började han hålla examen för sig själf — han hade nog varit

säker i sina stycken, men han hade legat af sig så betänkligt på senare ären; hur var det med katekesen? Skralt. Nå än historien då? När dog Gustaf Adolf? Omöjligt. Bernadotterna hade han nog reda på. Karl Johan? Ja bevars, honom mindes han så väl, som hade han sett honom i går. Det var allt en styf karl det, må tro. Men se, de andra — — Hu, det var riktigt rusligt!

“Hvad står nu pappa och mumlar för slag igen?” sade Kalle och skrattade.

Mäster hoppade till. Herre Gud! Han var ju inte alls på någon examen. Han stod i sin egen verkstad och kände det dra kalit åt fottorna, ty inte ens värnätterna äro alltid så lida.

“Se så, ska’ du lyckla med far din, pojke? Tycker du, det är skick och fason, det? I säng med er nu! Det kan vara tid på, det är en dag i morgon också.”

Han släckte gaslamporna. Pojkarne lågo i köket. Själ f gick han in till Susan. Hon sof

sedan ett par timmar, men mästern Blom låg länge vaken.

Den examen, den förbannade examen!

* * *

Kvällen var vacker.

Från skolhusets flaggstång svajade den blå-gula flaggan sakta fram och tillbaka för aftonbrisen.

Den stora, gulrappade byggnaden kastade en allt djupare och vidare slagskugga ut öfver sandplanen, därutom simmade ännu allt i den nedgående solens sneda strålar, de söndertrampade gräsmattorna, den klipta hagtornshäcken, staketet, allén med de nylöfvade lindarne.

En stor skara väntande människor promenerade långsamt af och an framför byggnaden. Allas deras intresse gälde dessa kalkade murar och hvad som därinom förehades.

Där var studentexamen i dag. Man kunde hvilket ögonblick som helst vänta afgörandet och de lyckliga segervinnarnes jubelskri från stentrappan.

Hur månet modershjärta klappade ej i denna stund af orolig bäfvan under eleganta vårkappor och nötta schalar! Hur mången fader, hur mången vän och gynnare sökte ej dölja sin oro bland den stora nyfikna, intresselösa mängden! En och annan syster, litet blek om kinden, gömde sina blommor under kappan, oviss om de någonsin skulle pryda den, för hvilken de plockats och bundits.

Framför ingången myllrade det af skolpojkar ur alla klasser och af alla åldrar, som trängdes, knuffades och støjade under förväntan på hvad som komma skulle. Ett och annat försök att anordna ett par ordentliga led misslyckades totalt i villervallan.

Närmast dörrposten i den värsta trängseln, där han fick sina fötter söndertrampade och sin tunna, slitna öfverrock sönderskad emot rappingen, stod mästern Blom. Han var helt blek. Han såg gråare ut än någonsin i hår och skägg. Gång efter gång strök han sig öfver ansigtet

med sina stora, smutsiga händer. Och frös gjorde han, så att tänderna skallrade, fastän kvällen var ljum.

Han måste hugga tag i stenposten med bågge händer för att hålla sig kvar i trängseln trots alla knuffar. Och han klängde sig fast så säkert, att det hade velat jättekrafter till att rubba honom en hårsman.

Han hade icke sofvit ordentligt på tre nätter af bara oro. Tanken på Ales examen hade aldrig lemnat honom. Nu när det blott hängde på minuter, om årtal af mödor, försakelser och förhoppningar skulle bli till intet eller ej, bultade hans hjärta så hårdt att han hörde det.

Ett skri.

Det blef en förfärlig rusning ibland människorna. Alla trängde de sig upp emot ingången. Så blef det tyst ett ögonblick, man hörde endast några små, som kommit illa emellan, jämra sig.

Den förste studenten rusade ut på trappan.

Håret i oordning, dunkla ögon, hatten i hand. Ur hundratals ungdomliga strupar höjdes som på gifvet tecken ett vildt härskri, hundratals armar sträcktes ut; ett ögonblick — och seger-vinnaren hade försvunnit i vimlet. En och annan gång dök han upp här och där, kastad af starka armar; sprattlande i luften och svängande resterna af brättet till sin hatt.

Så kommo de, den ene efter den andre.

Mäster Blom var som förstenad vid sin dörrpost. Blod sprang ut under naglarne. Han hade upphört att andas.

Han hade redan räknat till sju, och Ale var ej kommen.

Ale stod på trappan. Han var så blek, att han var svart under ögonen, benen vacklade under honom.

Så fick han se fadern, som slukade honom hel och hållen med sina blickar. En glädjeblixt lyste upp hans ansigte, och så försvann äfven han i mängden.

Det hade fallit som ett raseri af glädje öfver gubben Blom. Segertåget gick efter gatorna med hvinande fart. Midt ibland pojkarne, som trängdes och sprungo, som gälde det lifvet, i spetsen för de trasiga ungarne från gränder och hål, som voro med för att ge hals och gåfvo hals för att vara med, sprang han som en galning, så att benen snafvade under honom, och gastade, så mycket han förmådde. Hans långa, trassliga gråa hår fladdrade i blåsten, rännstenssmutsen stänkte honom ända upp i ansigtet. Men sprang, det gjorde han, sprang utan att se sig åt höger eller vänster, utan att stanna eller dra anden en sekund, för att icke tappa Ale ur sigte, som hela tiden gungade fram strax framför honom, buren på kamratliga axlar.

Och när Ale fick den hvita mössan i boden där borta på Svartbäcksgatan och vederbörligen pyntad ånyo hissades under jubelskrän, och när det sista lefvet höjdes på Stortorget, innan

skarorna skingrades åt spridda håll, öfverallt var mäter Blom med, främst och ifrigast.

In i verkstaden låg kvällsolen, varm och röd. Hon flöt in som en flod genom hvardera af fönsterna, bredde sig ut öfver det skräpiga arbetsbordet, silade in bland pappersspintet på det smutsiga golvet och stannade som ett svagt skimmer på den nedspottade kakelugnsstenen.

"Fru" Blom var klädd i festornat, hon hade sin helgdagsklädning på och blommor i håret. Janne och Kalle hade sprungit direkt hem med glädjebådet till mamma och Lisen, nu hade de mycket svårt att tygla sina bångstyriga känslor.

Pappa satt på sin trebenta arbetsstol. Han var förbi af språngmarschen och så andfådd, att han knapt kunde få fram ett ord.

Det blef ett ramlande i trappan, dörren slogs upp, och Ale stod på tröskeln.

Han stannade nästan förlägen, när han fick se dem så samlade.

Mäster Blom reste sig.

“Alexander”, sade han, och hans stämma lät högtidlig, “Alexander — — Ale — min pojke — —”, han sväfvade på rösten; han sträckte ut handen, den darrade.

Så blef han tyst ett ögonblick; hans läppar rördes ljudlöst.

Plötsligt bröt det fram, häftigt, osäkert:

“Gud välsigne dig!”

Han var skumögd. Han måste vända sig om och torka sig i ögonen med rockärmen. Solen stack honom i ögonen, sade han.

De ledde fram Ale till fönstret i solluset, hans nya mössa glänste där så bländande hvit, de vände honom rundt om och synade honom från alla kanter. De kunde icke se sig mätta på honom. Lisen var klarögd som en sommar-morgon, och mor grät strida tårar, tårar på sin fina rosett och sin helgdagsklädning.

Janne och Kalle voro redan nere på gården att berätta det stora, som händt, för hvem som höra ville. Och höra ville de. Handskvätter-

skan, som bodde i portgången, och bleckslagarn och hans fru, skomakarns pojkar, svarta om näsan, med becktråd i hand, alla stodo de uppställda på ett led att höra och undra och att då och då låta en halft nyfiken, halft afundsam blick glida upp till de små smutsiga rutorna till mästern Bloms verkstad.

När Ale kom upp på sin vindskupa, var äfven den idel solljus. Fram på bordet lågo ännu Livius och Cicero uppslagna. Han såg på dem och log.

Så for en skugga öfver hans ansigte. Han sjönk ned på stolen, lade armarne på bordet, lutade ned hufvudet och grät.

Han var så trött, så dödande trött.

Han grät länge, stilla och lugnt som ett barn. *Hvarför* visste han icke. Men det kändes så skönt, så hugsvalande skönt.

Plötsligt for där igenom honom en känsla af oemotståndligt jubel, som kom hans hjärta att bulsa och hans bröst att spännas. Han

kände blodet forsa genom sina ådror, han kände sina krafter svälla, och han tyckte, att hans rygg rätades och hans hufvud reste sig.

Han sprang upp.

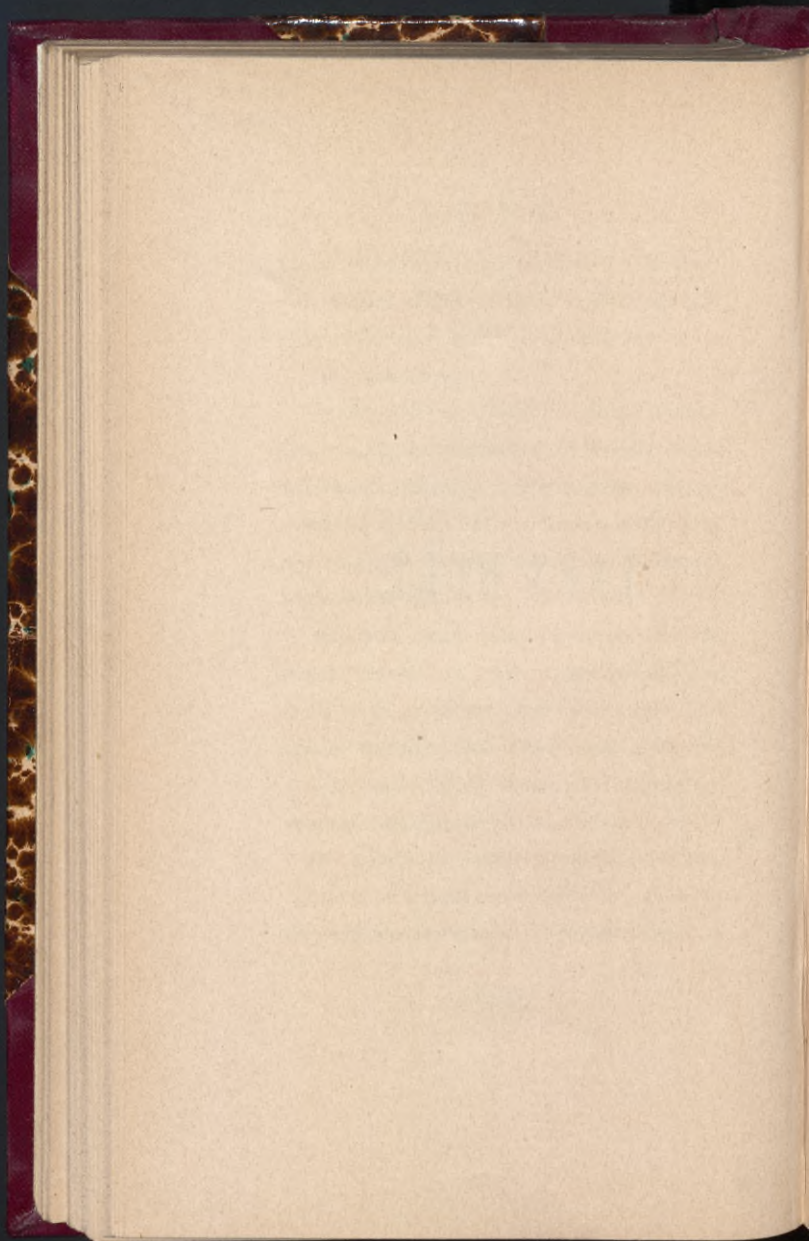
Af luften där inne, som var surnad af klisterlukten nedifrån verkstaden och unknad af den innestängda vinterns bokdam, drog han ett andedrag så långt och så djupt, som ville han med ens ända till botten rensa sina lungor från åratals skolkvalm.

Han gick fram, satte sig vid fönstret och började trumma på rutan. Blickarne gledo ut genom dess skiftande glas, som vände bort former och färger, men i dag hejdades de icke af den höga, tråkiga muren eller af grändens smutsiga stenläggning; de sågo mera än så.

De sågo vida världar öppna sig i solljuset, svällande af vårdagarnes opröfvade, unga lif och lockande med fjärran, obeträdda banor.

LARS HULT.

När unge baron kom ned utför park-
allén, stod en främmande karl och
hängde med armarne öfver grinden.

Det var en besynnerlig figur. Han gick på ett träben. Hans dräkt var blanknött och grå, med svarta läderskoningar kring byxorna, en rödrandig, smutsig bomullsskjorta och en lång fladdrande, sjöblå halsduk. På skrulten af hjässan bar han en tummad kaskett med lämningarne af en blankläderskärm, hvarunder presenterade sig ett solbrynt, väderbitet ansigte, rynkadt och hopsnörpt som en gammal skinnpung, med ett par blanka, blåa tennknappsögon och på hakan ett gräsprängdt sjömansskägg.

Han hade en lucka bland framtänderna, som bildade en bekväm plats för skaftet på en skinnande flottig träsnugga, på hvilken han ifrigt blossade, allt under det han i god ro och — för så vidt man kunde döma — med förnöjd uppsyn tog terrängen i skärskådande.

När unge baron kom, makade han sig ej ur stället, men gjorde en flyktig gest till hälsning upp mot mösskärmen, tog pipan ur mun, spottade genom tandgluggen tvärs öfver grinden, pekade med pipskaftet öfver axeln ut åt åkrarne och sade:

“En präktig skörd Ni har, herre.”

Baronen stannade förvånad.

“God jord, ta mig hin. Men Ni skulle lägga mera an på korn, skulle Ni få se. Far min — jag vet inte om han var bekant — han var fjärdingsman i Alsike — han hade en jordlapp han med, må tro, och det var samma jordslag som här. Och gubben tog så'na kornskördar, så sän't korn har aldrig unga herrn sett i sin

levandes dar. För si, man måste alltid ta hänsyn till kvantitén här i världen, det är då så visst som sant, det —“

Baron skrattade.

“Ja ni kanske har rätt, min gubbe.”

“Ja det har jag, ta mig hin. Men det är en snygg gård för rextén. Är väl er, kan jag tro?”

“Ja, jag arrenderar den af far min.”

“Såå; jo jo, pappa är allt bra att ha, han också. Eller hva?”

Och så spottade han genom tandgluggen.

“Ja, det är då sant”, svarade baron.

“Den här parken nu, för ett par exempel, är naturskön med besked. Det kan jag då säga, som inte har sett så litet i min dar. För jag har allt varit skapt som folk, jag också, fast det inte just syns mycket nu” — han sparkade med träbenet i grindstolpen — “För si, lifvet har sina förhållanden.”

“Ni är sjöman, kan jag se.”

“Ja — det är jag — eller jag har väl varit, så till sägandes. Nu är jag landstrykare för tillfället.”

“Så. Det var sämre yrke.”

“Åhja — kan så tyckas. Men si, på sjön duger jag inte något till nu längre. Och att sitta hemma i vrån, det kan jag då inte stå ut med. Nu skulle jag titta till syster min, som är gift med skomakar Petterson i Kalmar — om han är bekant — och så knallar jag i väg så smått.”

“Det var lång väg dit.”

“Ja vars. Men jag har tiden på mig. Och så är det så billigt med skodonen för mig, som bara har ett ben att hålla. Och så får man se sig omkring — och det är en underfull värld, vi lefver i, det är då så visst som sant.”

“Ja, bevars. — Kanske ni stannar här på Tureholm nu öfver natten.”

“Ja, jag hade just som tänkt det. Tackar som frågar. En höskulle, ser Ni, det är allt kucku

för en invalid, som gått sina 9 fjärdingsväg på da'n så visst som en."

"Om ni kommer med mig upp till gården nu, skall jag se till att ni får husrum och mat."

Gubben spottade, knackade ur pipan mot träbenet och öppnade grinden.

När de så gingo sida vid sida uppför allén, stämde han plötsligt upp af full hals, men med skroflig och ojämn stämma:

Hvad vinkar där borta vid sorlande bäck
I skymningens smekande stund, —
En skogsbrud i grönskande mantel så täck
Om barm och om kind och om mund —

"Så, Ni sjunger också", sade baron, när han slutat.

"Tror jag det. Nu är det då bara strunt med rösten min, men i yngre dar, när Anders Nyman och jag låg och kryssade ihop på Stilla ocean, då skulle Ni ha hört på. Det var musik det. Han hade en låt som på det gröfsta positiv, och ju värre det blåste, dess värre sjöng

vi, och det var inte tänkbart det, för något väder att ta lofven af oss. Ja — Anders Nyman det var en karl det. Men han sjöng allt sin sista vers vid det laget. För si lifvet har sina förhållanden.“

Han gnuggade sig med baksidan af näfven i ögonen.

“Har Ni varit på sjön något, Ni?” frågade han därpå baronen.

“Ja, bevars. Jag har farit mellan Göteborg och Hull ett par gånger om, och på många andra håll med, för resten.“

“Asch då — Inte menar jag på så'na dära ångfartyg, där en har't som i ett herrskapshus med både kockmästare och imperalsäng och kamod och ordningar — Nej, Ni skulle känna på ett vanligt skrof utan några så'na där välsignade ånginrättningar. Där må ni tro, en kan ha sig ibland. Det är inte värdt att stå och blinka då, utan spotta i näfvarne, ta Gud i hågen

och låt det gå. Hej, gamle gosse! Men muntert är det — i alla fall.“

“Kan nog tro det.“

“Ja, han sa' så, kaptén Frisk i världen. De där ångskeppen, sa' han, di ä' då, hin ta mig, ett riktigt spektakel. När vår Herre har skapat vindarne, sa' han, att blåsa från både norr och söder och östan och vestan, då har han också menat, att en ska' segla med hvad en har och tacka Gud och vara nöjd och inte hålla på och konstra och djäflas med machiner och ånga. *Det* sa' han. Och det var en karl som visste, hvad han sa', för si, han hade seglat under alla världens flaggor i fem och fyrtio år och hade hufvu't rätt på skaftet. Och ser du, Lars Hult, sa' han åt mig, man måste alltid ta hänsyn till kvantitén här i världen.“

“Ja men, Ni Lars Hult, de där ångbåtarne ha vi allt att tacka för mycket ändå. I våra dar i synnerhet, när det är så viktigt att komma

fort och säkert fram. Det kan ni väl inte neka till."

"Ja — det förstås — det kan väl så tyckas. Men det är då så visst som sant, att inte skall någon narra mig ombord på ett tocket elände. Jag minnes nog en gång — det var medan jag var som människa i benen, förstås — de ville ge mig hyra på en ångbåt, men då vardt jag arg. Tror Ni inte jag är en kristen människa, sa' jag, eller tror Ni att jag är skapt som en så'n där babian, di säger, som inte vet, hvad han vill, och ser ut som folk men inte är något folk. Nej tack, behåll Ni ert spektakel för er och låt mig sköta, hvad mitt är, sa' jag, och så gick jag min väg midt för deras långa näsa. För en får lof att ha sina principer."

Och Lars Hult spottade energiskt i tulpanrabatten.

Baronen skrattade och syntes mycket road af konversationen. Men som de just voro framme vid "slottet", ropade han en betjänt, sade åt

honom att duka fram kvällsvard på terassen under lindarne och slog sig så ned med sin gäst på gungbrädet.

Baronen tog upp sin lilla sjöskumspipa ur fickan, stoppade den och räckte så sitt förnicklade tobaksetui åt sjöbussen.

Han kastade en undrande blick på de fina, ljusa tobaksbladen, sköt den så ifrån sig och sade:

“Nej tack, unga herre — starkare vara vill Lars Hult ha”, hvarpå han tog upp en bit svartaste rulltobak, karfvade med täljknifven pipan full och tände den.

Så sutto de tysta och rökte en stund sida om sida med ögonen på den vackra utsigten nedan terassen, solnedgången, skogen och sjön.

“Det är vackert sådant här”, tog Lars Hult slutligen till orda, “och en blir liksom litet mellankonisk af’et. Men människan vill så ha. Hon har litet af den där ästetiken i sig, som prästen därhemma kallade det, och min ästetik

är värst om kvällarne; det är liksom hon skulle rå på mig, när kroppen är trött. Och då tänker jag alltid på Anna Lisa."

"Är Ni gift kanske?"

"Nej, gunås, det är inte så väl"; gubben suckade. Och så teg han en lång stund. Därpå:

"Det är något till grannt nu, kan en tro, ute på hafvet. När solen går ned, och det blänker i vattnet rätt som i ett spegelglas, och fisklommarne och måsarne flaxa ikring med sina hvita vingar och håller kvällsvard,

När solen flyr
Och loppet till okända världar styr,
Sig mörkret och skyarne sänka
Ofver djupet ner,
Jag stjärnorna ser
I lugnade vågorna blänka.

Jag önskar jag vore där igen. Men det är slut med dansa nu, sa kärngen, bröt af sig benet."

"Ser Ni, jag är ackerat som två människor i en — och det kan en då förstå, för det

står visst något så'nt också i katkesen — Ibland, ser Ni, bara skrattar jag och hiar åt allting och jag tycker det är så löjligt och kostligt alltihopa — hur nu den här världen snor ikring i ett som en stut för brömsar, och Lars Hult hoppar med, han förstås, på sin träpinne så godt han hinner och har hvarken vått eller torrt, men är lika glad ändå. Men ibland är det som det skulle vara tvärs för, kan tänka, och då käns det så underligt i kroppen, och det kliar efter tårarne i ögonvrån och det för bara ingenting ändå. Det måtte vara den där förbannade ästetiken.“

“Ja, jag är rädd för det. Man borde aldrig ha lagt sig till med en så opraktisk barlast här i världen.“

“Ja, en kan så tycka. Men det är som jag just inte skulle ville vara af me'n ändå, för han har sina sidor. Jag tror han håller vädret längre än det andra. Jag har varit med, ser Ni, när det, hin ta mig, inte har varit längre

till evigheten än så", han spottade framför sig —
 "och då har jag alltid tänkt på ästetiken och
 Anna Lisa. Så, som sagdt var, han har allt
 sina sidor."

"Ja men", sade baron, och så blefvo de åter
 tysta. Betjänten hade dukat fram kvällsvarden
 och baronen hade sin gäst att äta, som för öf-
 rigt icke var hårdjuden, utan smorde sig af
 hjärtans grund. Han bredde sig smörgås på
 smörgås, men lät aldrig pipan slockna utan
 blossade och rökte mellan tuggorna. Och un-
 der hela denna tid sade ingendera utaf dem
 något; den ene eignade sig med odeladt intresse
 åt maten, och den andre njöt af hans ögonsken-
 liga aptit och förnöjda uppsyn. Ändtligen, när
 han slutat, torkade han sig omsorgsfullt om
 munnen, läste en lång bordsbön halfhögt för
 sig själf med hopknäpta händer och sänkt
 hufvud, reste sig därpå upp och tackade för
 trakteringen.

"Ja, och nu min vän kunna vi ju gå genom

slottet ett slag, om det roar er. Det finns många gamla taflor att se och många gamla minnen och sagor att förtälja, och jag kan dem bättre än jag någonsin lärt min katkes."

Och så gingo de. Baronen var en god ciceron och Lars Hult intresserad som ett nyfiket barn. När de därför kommo ut igen och slog sig ned på terassen, voro de grundligt trötta.

"Ja", sade Lars Hult, "nog har Ni, hin ta mig, så'na där möbleringar och taflor och saker, så att inte jag sett maken, och jag har inte sett så litet ändå. Men inte har Ni visat mig frun eran, och det är allt ästetiken på alltihop ändå, det är så visst som sant —

I den hulda kä-ä-ä-rlekens gestalt

Har du klädt ditt hj-ä-ä-rta, tomt och kallt.»

Han sjöng så att det gaf eko mellan pelarne långt in i vestibulen, och en rad nyfikna ansigten stucko upp ofvan domestikrummets jalousier.

"Ja", sade baron och log, "det är sant, att

det är en brist i huset, när inte någon husfru finnes, och jag hoppas väl det blir hjälpt med tiden; men inte har det hörts utaf någon ännu."

"*Har* det inte?", Lars Hults tennknappsögon uttryckte den mest oförställda förvåning, och han tog pipan ur munnen och spottade, ett tecken till att han kände sig lifligt berörd af saken, "*har* det inte. Olycklig kärlek? Hä! Söt-nosen vill inte? Hä! Hin i mig och de jäntungarne. Det är en underfull värld vi lefver i —"

"Nej så är det väl inte precis", sade baronen skrattande, "det finns ingen kärlek alls, det är hela historien."

"*Fins* det inte? Asch — Ni skulle ha sett på Lars Hult i unga dar — Det var en som tyckte om flickorna, det. Bara jag såg en kjol — kantänka — så klack det till liksom i bröstet. Se vackra båt- och vackra jäntor, fullriggade med flaggen i topp, det är allt kucku, det, för en karl med hjärtat i bröstet. Fast inte var det

något ordinärt me't — bara lite så'nt där räljeri, di säger, tills jag fick se Anna Lisa. För si, det var en flicka det —“

“Nä, hvarför tog Ni inte Anna Lisa då, när hon var så rar?”

Lars Hult måtte ej ha hört frågan, åtminstone svarade han icke. Han blossade på snuggan af alla krafter och stirrade tankfullt framför sig i röken. Men om en stund började han med låg dämpad stämma, långsamt som om han blott tänkt högt för sig själf:

“Ja, det var en flicka det. Men det är en särskild historia med den saken. Så'na ögon, kan tro, och kinder så röda som vinbär. Och fet och knubbig och kvick i vändningarne som en skonare. Bara man såg på'na så vattnades det i munnen vid det; och det var allt många gossar, som skulle ha den flickan, men si, det var Lars Hult som tog lofven af dem allesammans.

Vi var allt förlofvade mest, Anna Lisa och

jag, och hin ta mig om jag inte var ackerat så säll som Adam i paradiset. Och de långa, svarta nätterna, när jag stod vid rodret, och stormen och sjöarne låg på, så att en måste surra sig fast i ratthuset för att bli kvar, då tänkte jag på Anna Lisa och då blef jag alltid så glad i hågen — en kan tänka. Den där lilla stjärnan, sa' jag, som tittar fram i moln-gluggen, det är Anna Lisa som blinkar åt dig, Lars Hult, sa' jag. Och så länge Anna Lisa blinkar åt dig, så tar inte något ondt vid dig, vore det så ock fan själf, sa' jag. Och så skratta' jag, ser Ni — så glad var *jag* — tag på tag i ratthuset, så när kapten Frisk kom opp på rondan, så frågte han: Hvad skrattar *du* åt, Lars Hult? frågte han. Ja, hin i mig, jag det vet, sa' jag. Du är en konstig kropp, du, sa' han. Men jag visste nog jag — — hä — "

Lars Hult tog sig om hakan och skrattade ljudligt, förnöjd åt bara minnet, och som hans breda mun drog sig upp åt öronen, rynkade

den ihop ansigtet än värre, så att ögonen kröpo ned under kindbenen och försvunno.

“För si, vi skulle hålla bröllop, när jag kom hem till hösten. Och Frisken hade en skuta, som gick med salt på Östersjön, och den hade han loft att jag skulle föra, och Anna Lisa skulle bli kaptensfru — hä — för Frisken, det var allt en karl det. Han hade seglat under alla världens flaggor i fem och fyrtio år och hade hufvu't rätt på skaftet. Och ser du, Lars Hult, sa' han åt mig, man måste alltid ta hänsyn till kvantitén här i världen.

Men se det vardt inge giftas af ändå. Inte vet jag hur det var skapt, om inte Anna Lisa blinka den kvällen — men aldrig har jag varit med om ett sån't Herrans väder förr. Vi hade så när gjort haveri och gått till botten hela surfven. Och jag som skulle opp till väders och klara linan — hej — jag smack i däck så platt som en säck, och en Guds försyn var det att jag höll ihop; men si den ena benstumpen

den gick åt fanders, och det kunde ingen doktor laga'n, fast de plåstra me'n af bara den. Och så tog di dän'en och gaf mig den här pinn i stället — och den har allt sina sidor, den med.

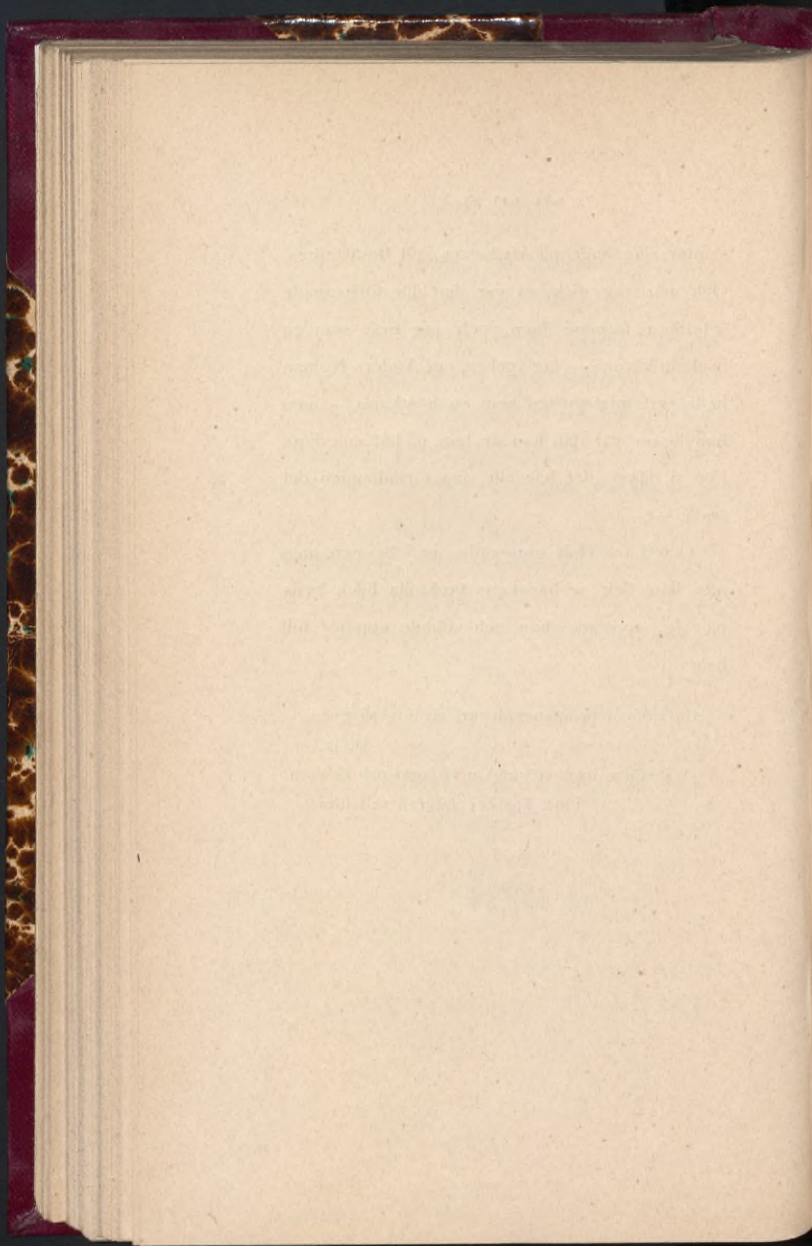
Men när jag så kom till Anna Lisa, så blef hon rund i ögonen, kan en tro. Hur du ser ut, sa hon, tror du jag vill ha en så'n där haltebolink, sa hon, nej tack du, nu tar jag Per på Lundnäs, för han har allt ligga' åt mig mest ändå. Gud vare med dig, Lars Hult, och akta det andra benet, sa hon, och så fick jag gå som jag kom, jag. Och inte var det fritt, att jag var lite mellankonisk i början — för si, Anna Lisa hon är en Guds engel ändå, hon, det är så visst som sant. Men det kan en då förstå, att inte en tocken här "stöt-i-stöt" kan passera för en så rejäl flicka, för maken fins då inte till i denna jorden; och den som annat säger, han skall, hin ta mig, få med Lars Hult att göra — — Men så sa jag: strunt i det du, karl; gjordt är gjordt, och så gaf jag 'na litet

slantar, jag hade på kistbotten, till bosättnings. Och när jag gick, så var den där förbannade ästetiken framme igen, och jag grät som en backstu'kärng — jag tycker, om Anders Nyman hade sett mig surögd som en höstkajsa — men han ligger väl där han är, han, på hafsens djup. För si, lifvet, det har allt sina förhållanden det ändå —“

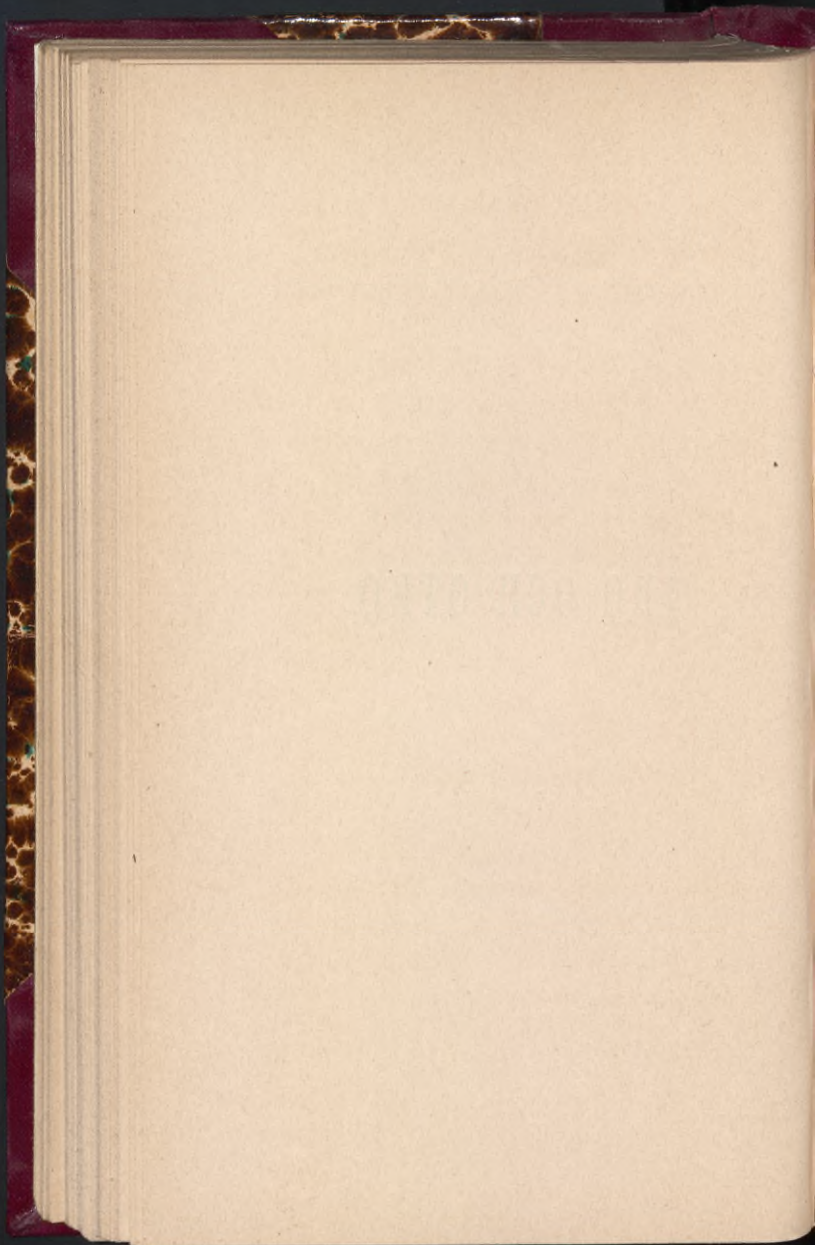
Och Lars Hult gnuggade sig i ögonen, men när han fick se baronens tankfulla blick hvila på sig, spottade han och stämde upp för full hals:

En sjöman promenerade uti en äng så grön,
ja, ja,
Där mötte han en jungfru så fager och så skön;
Tjo! Tjo hej, fallirall rallallira!

TRO OCH OTRO.

Rosten Granlund hade ännu ej slutat sin kotlett, när pigan kom in och sade, att det var en karl där ute, som önskade tala med honom.

“Ser du då inte, att jag håller på och äter? Kan man inte ens få matbiten i sig i fred och ro?”

“Ber om ursäkt; men han sade det var mycket brådtom.”

“Säg åt honom att vänta; jag kommer strax.”

Han gaf sig god ro, åt ännu en kotlett eller par, gick så upp på sitt rum och tände en cigarr, innan han gick ned på gården.

Karlen satt på förstubron.

När prosten kom ut på trappan, reste han sig, strök ödmjukt mössan af hufvudet och tummade den under förlägen tystnad.

"Nå, hvad är det?" sade prosten tvärt.

"Jo si", började han, "Per Mattsson på Gröntorpe", han som var så länge sjuk i nervfebern i vintras, kanske prosten mins, har blifvit ihjälslagen vid skogsfällning nu på förmiddagen. Åtminstone har han inte mycket kvar, och hustrun stackars människa är ackurat ifrån sig. Och jag fick rakt lof att båda prosten, fast han kanske är död i den stund som är."

"Är Ni från gården, ni också?"

"Nej det är jag inte precis, det är jag inte; men jag är granne, Lars Persson från Stenbacken."

"Nå än läkarn?"

"Jag har nog varit nyss där också, förstås, men han var till Sjöbyholm på graföl, och det kan en då si, att det kvittar rakt detsamma, för inte var det mycket med lifhanken i honom

förut, och nu har han allt fått sitt mått han karlstackarn."

"Gröntorpet? — — — Hur långt är det dit?"

"Ja, om vi kör öfver skogen, så räcker det väl till en sex fjärdingsväg."

"Jag har inga hästar inne. Jag kör in mitt hö i dag och allt folket är ute på åkern."

"Ja, jag tog hästen min med mig jag, fast det inte är någon herrskapschäs inte", och han pekade med tummen öfver axeln ned till köks-trappan, där kräket just stod och tjufbetade opp i spenatsängen.

"Nej men för allt i världen, människa", skrek prosten utom sig, "skall han då inte se till öket bättre; ser han då inte, *ser* han då inte — —" och han fäktade med armar och ben för att skrämma hästen därifrån.

Brunte spetsade öronen, lyfte på hufvudet, gaf honom en likgiltig blick och stack så ned det i spenaten igen, som om ingenting passerat

När ändtligen Lars Persson fått djuret på rätta vägar, och prosten Granlund något hemtat sig från sin ansträngning, torkat svetten ur sitt runda, skinande anlete och pustat ordentligt ut, gick han med en suck uppför trappan, dröjde i 20 minuter och kom så åter ned med prestkragen under ena örat, kappan hoprullad under armen och etuiet med kalken och oblaterna som en stor utväxt i ena bakfickan på sin rock.

“Men låt det nu gå undan bara“, sade han.

* * *

Så snart han trädte in i den låga stugan, hvars dörr stod på glänt, såg han, att det var för sent.

Armodet och eländet hade trängt emot honom ända långt ut på backen och väckt en pinsam känsla af att han här skulle möta förhållanden, som voro honom främmande, och med hvilka han helst skulle undvikit att befatta sig. Det låg något af instängd sjukrumsluft öfver det hela. En atmosfär af suckar och ångest-

svett, genomglödgad af sommardagens hetta, orörd af väder och vind, tryekte blytung på den ruckliga, låga kovan, hvars torftak bågnade därunder, och hvars murknade väggar lutade till fall, blytung öfver de små skräpiga uthusen, den kala, solsvedda backen med sina skrofliga brännheta stenhällar och trädgårdstappan i skygd af skogsbrynets martallar med en halfraserad gårdsgård, en tvinsjuk apel och ett förtorkadt potatisland. Det var dödyst där utanför, och ej ens inifrån trängde något ljud. Han tvekade ett ögonblick, innan han steg in, och när han nu stod på tröskeln, nedböjd i den låga dörren, måste han flera gånger stryka sig öfver ögonen med handen för att urskilja något där inne i halfdunklet.

De hade spikat upp en trasmatta för fönstret och eftermiddagsolen silade igenom i en smal strimma efter ena sidan, där dammet dansade tvärs öfver golvet ända bort i den sotiga spiselvrån. Väggar och tak voro svarta och

nedrökta och golfvat smutsigt. Af bohag syntes icke mycket till. Ett omåladt träbord vid fönstret, ett par stolar och ett stort skåp innanför dörren.

Längst bort i rummet låg den döde ofvanpå bädden. Rocken var afdragen, men för öfrigt var han klädd. Trädet hade krossat venstra axeln och öfverarmen samt lemnat ett djupt kross-sår i venstra sidan af hufvudet. Skjortan, kudden och täcket voro genomdränkta med svart, lefradt blod; ur den vidöppna munnen, näsan och öronen hade det runnit ned öfver halsen och det förvridna ansigtet, ögonen voro halfslutna och blodsprängda, håret klubbigt och tofvigt af blod, sand och svett. Den högra armen hängde slappt ned utanför sängkanten.

Hustrun, som låg på golfvat hopsjunken på knä framför sängen, vätte den dödes stora smutsiga hand med sina tårar. När Granlund trädde in i rummet, hörde hon det ej; orörlig, död för hela världen omkring henne; ingen högljudd

klagan, knapt ett tecken till lif, endast då och då en våldsam, kort, konvulsivisk snyftning, som skakade hela hennes kropp.

Han stannade förläget ett par steg innanför tröskeln, kastade en flyktig blick genom rummet, jämkade på kragen och hostade. Det hjälpte ej.

Plötsligt röck han till, som hade han sett ett spöke. Men det var blott ett par stora, förskräckta, undrande ögon som mötte hans. En liten flickunge, som, skrämmd af det ovana skådespelet, hade krupit upp i en vrå och hvarken begrep att gråta eller vågade tala. Han hade icke märkt henne förut.

Han gick ännu ett par steg framåt och lade handen på kvinnans axel. Hon reste sig häftigt upp.

Det var en hög reslig gestalt och ett vekt ansigte med spår af förgången skönhet. Nu var ryggen böjd under arbetsokets tryck, munns veka linier hårdnade af bekymmer och

bitterhet, ögonen röda och svällande af tårar. De mörka ringarne därunder och den korta hackiga hosta, som tidt och ofta föll på henne, talade ett tydligt språk.

Han trodde att hon genast skulle bryta ut i klagan och letade i sitt minne efter något trösterikt ord att säga henne. Men hon teg. Hon mönstrade honom med en mörk, nästan hotfull blick, som föreföll honom hämsk och kom honom att rysa.

"Han är död", sade han till slut. Hans egen stämma tycktes honom främmande och underlig.

Hon endast nickade till svar.

"Herrans frid vare med honom", sade han. Han tyckte att kvinnan log — ett bittert, tviflande leende — och blef genast förskräckt för hvad han sagt, liksom hade han förtalat sig. Den vanliga prästerliga säkerheten var totalt borta.

Så stodo de bägge tysta.

När han gick fram till bädden och sträckte

ut handen för att sluta den dödes ögonlock, ryckte hon honom häftigt därifrån.

“Rör honom icke”, skrek hon, “hör Ni, rör honom icke.”

Och så brast hon ut i högljudd, våldsam gråt. Hon stod framför sängen med händerna krampaktigt tryckta för ansigtet. Så vacklade hon åt sidan, sjönk ned på stolen vid fönstret med hufvudet och armarne på bordet och grät, grät. Först ojämt och häftigt, så tyst och lugnt.

Gränlund tyckte, att den dödes halfslutna, blodsprängda ögon långsamt vredo sig liksom för att få syn på honom. Det var blott en inbillning, men han vände sig häftigt bort från sängen, drog djupt efter andan och gick ett par steg fram emot dörren.

Han for villrådigt med handen öfver pannan. Han kände att han måste säga något. Han måste tala tröstens ord till denna kvinna, som så väl syntes behöfva det, visa hennes sorg in på den rätta vägen, den enda vägen, där den kunde finna

lisa och hugsvalelse, där den kunde bli vänd från kval och gissel, till helgelse och balsam. Detta bjöd honom hans pligt som präst och som människa. Men han kunde icke finna ord därtill — han som annars brukade tala med en sådan lätthet, en sådan öfvertygande värme. Det var som flydde de honom; alla hans tankar dansade rundt i hans hufvud, och för hvarje gång han med våldsamt ansträngning hade samlat dem och redan hade orden på sina läppar, voro de strax blåsta bort igen, så snart hans blick föll på den trasiga, bleka, utmagrade kvinnan, som skalf som ett löf under snyftningarne. En pinsam känsla af något outredt, dunkelt tvifvel, som han aldrig förr känt af, tryckte på honom, en känsla af att han lika så gärna kunde gå ut bland sockerplantagernas slafvar och predika tacksamhet och fröjd under förbannelserna och gisselslagen, som undergifvenhet för denna död och detta lif.

Men han behärskade sig slutligen och började tala.

Han talade först långsamt och entonigt, som om han läst upp en utanlexa, och med en viss saktmodig tveksamhet i rösten. Efter hand lugnades han dock genom ljudet af sin egen stämma, han återvann sin säkerhet, han höjde rösten, han eldade upp sig med sina egna ord, han glömde tid och rum, och snart brüsade hans tal fram i samma ohejdade, klingande ordström, med samma lifliga minspel och breda gester vid de stora fraserna, som hvarje söndag ryckte med sig det trägna lilla kyrkauditoriet, skakade upp det, pressade tårar ur dess ögon och djupa krampaktiga suckar ur dess bröst och lämnade det mörbultadt och bländadt i känslan af sin egen stora syndfullhet och prestens utomordentliga predikargåfvor.

Han talade länge och rundligt om världslig sorg och den undergifna, helbregdagörande sorgen i Gudi. Den förra vore fåvitsk, förderf-

lig, förkastlig och syndig. Den vore endast egnad att plåga och pina oss själfva, att göra våra hjärtan förhärdade och döfva för Guds nådaord, otacksamma för alla de välgärningar, han dagligen och stundligen bevisade oss, och omöjliga för himmel och salighet. Den senare, den fromma, undergifna sorgen, som uti motgångar och lidanden såg den kärleksrike faderns straffande hand, hans tuktan till ödmjukhet och besinning, den vore Herrans kraftigaste medel att låta människan rätt känna sin egen ringhet och den outplånliga tacksamhetsskuld, i hvilken hon står till honom, som utgaf sin ende son, på det att hvar och en, som tror på honom, skall icke förgås utan få evinnerligt lif. Men det fanns endast en väg att finna och vinna denna hjärtats rätta ödmjukhet, och det var vägen till korsets fot. Där med hufvudet i stoftet skulle hon bedja, bedja och blifva bönhörd, bönhörd af den smädade, blodige judakonungen, som äfven var hennes konung, hans

konung och alla människors konung. *Han* skulle lära henne att rätt säga: Herren gaf och Herren tog, välsignadt vare Herrens namn.

Man kunde icke se hvad intryck hans ord gjorde på henne, eller om hon ens lyssnade därtill. Snyftningarne upphörde ej, och hon lyfte icke sitt hufvud från bordet; endast ett ögonblick, när han hejdade sig och drog andan, höjde hon det med en sträng blick på dottern, som ännu satt inkrupen i vrån: "gå ut, Anna, detta är ej för dig". Den lilla smög sig ut, tyst och rädd, med ett hastigt, undrande ögonkast på den svartklädde prästen.

Hon var mycket pröfvad, det visste han, men hon skulle dock aldrig, aldrig lämna ur sikte denna fröjdefulla visshet, att allt hvad som sändes där ofvan ifrån skulle vändas en gång från sorg till glädje, från vedermöda till frid och lycksalighet; och att det allt vore kärlek, endast kärlek. Å andra sidan skulle hon minnas, hur för den, som förhårdade sitt hjärta för

Guds outgrundliga nåd, vore beredd en evig fördömelse, en fördömelse med aldrig vikande kval, aldrig slocknande lågor. Då, när det en gång vore för sent, skulle hon genom evighetens evighet förgäfvos sträcka sina händer efter nåd, om hon icke, medan tiden varade, iklädde sig den rätta ödmjukhetens skepelse, ty ingen oren skall ingå i Guds rike.

Och ännu en gång, liksom ville han ord för ord tvinga på henne denna grymma, omutliga sanning, upprepade han det långsamt och med eftertryck:

"Ingen oren skall ingå i Guds rike."

Han tystnade.

Hon hade upphört att snyfta och lyssnade till honom, men hon vred sig oroligt fram och åter på stolen, och litet emellan undslapp henne ett sakta kvidande, som om träffade hvarje hans ord likt ett gisselslag. Han tycktes ha funnit vägen till hennes hörsamhet, och detta eggade honom vidare.

“Ack, du olyckliga, sörjande kvinna, i Jesu Kristi namn, för din egen lycksalighets skull betänk detta, betänk detta! Kom när han kallar dig, ödmjuka dig, ödmjuka — —”

Hon reste sig upp.

En glödhet rodnad brände på hennes insjunkna kinder. Den hade torkat tårarne. Hennes ögon voro röda, men glödde af en mörk eld. Hon rätade ut sig till sin fulla längd och tog ett steg framåt emot honom.

Och plötsligt, liksom hade allt det andra varit osagdt, lutade hon sig fram emot honom, så att han kände hennes heta andedrägt på sitt ansigte, och hviskade:

“Tror Ni på Gud?”

Han ryggade tillbaka.

Ingenting hade kunnat komma öfver honom mera öväntadt än denna fråga, och han blef så förbluffad, att han på en lång stund icke fann ett ord till svar. Han gjorde en rörelse med handen, som om han med afsky visade ifrån sig

den svarta misstanke, som låg dold i hennes ord, men han undvek hennes blick, som orörlig hängde vid hans ansigte, frågande och dyster.

Och så tillade hon: "*Jag* gör det icke, ser Ni. *Jag kan* det icke — — — och *jag* — — — *vill* det icke — —"

Hon sjönk ned öfver bordet och brast på nytt i våldsam grät.

Men när han åter började: "O Herre, haf barmhertighet — —", då reste hon sig upp och ropade häftigt, nästan vildt:

"Tyst, tyst. *Jag* skall tala." Hon stödde sig tungt med handen emot bordet och hennes blick var sänkt framför henne. Rösten var onaturligt lugn och stadig, när hon började, men hennes bröst arbetade hårdt.

"*Jag* har också trott på honom. Det har *jag*. Engång. *Jag* har trott af hela mitt hjärta och *jag* har älskat, älskat honom utesägligt. *Jag* har böjt mig under hans straffdomar och välsignat hans nåd. Det fanns ingenting i him-

mel eller på jord som jag älskade så öfver alla gränser, så öfver *alla* gränser."

Hon tystnade för ett ögonblick och de tego båda. Så fortsatte hon.

"Så kommo nöd och armod. Jag har svultit och frusit och arbetat och sträfvat som en slaf i hela mitt lif, och ändå räckte aldrig brödet till. Aldrig. Men jag var nöjd med min lott och lycklig i min tro och kärlek till honom. Hans slag föllo allt hårdare och hårdare, men jag knotade ej. Min man, som ständigt var sjuk och klen, måste sätta sig i skuld. Han släpade värre än det sämsta ök dag ut och dag in för att hålla nöden utanför dörren, men det gick ej. Han sjuknade och låg i ryggmärgslidande i 2 år och 3 månader, utan att komma upp ur sängen, redlös som ett barn; och hur många tårar har jag icke gråtit, hur många böner har jag icke bedit, bedit på mina knän bittida och sent, krupit i stoftet och tigt: Af barmhertighet, af nåd, Herre, Herre, låt icke mina barn

svälta ihjäl inför mina ögon och min sjuka, eländiga man. Gif oss vårt dagliga bröd."

För ett ögonblick sänkte hon hufvudet under en konvulsivisk snyftning, men höjde det genast åter och fortsatte:

"Så kommo de en dag — det var för hans fordringsegares räkning — och drefvo oss från hus och hem. Tänk er, från hus och hem. Honom, som icke kunde röra en arm utan hjälp, och de små barnen, halfnakna och halfdöda af svält, och — — mig. Det var för mycket — — *för mycket* — — —"

"— — Så kommo vi hit. Det var ingen annan, som ville ta det här magra eländiga skogstorpet, och som min man började bli litet bättre och kunna sitta uppe i sängen, och läkaren trodde, att han snart skulle kunna sköta sitt arbete, fick han det halft af nåd."

"Men jag arbetade och bad. Han var uppe igen, men orkeslös som en gubbe, det kan man väl förstå. Två af barnen sjuknade i skarlakans-

feber i fjol somras; den gick här i trakten, lindrig, sade de. Men mina hade inga krafter att ta på. När de buro bort dem, båda på en gång, *då* förbannade jag för första gången honom, som jag älskat mer än lifvet — —“

Om en stund fortsatte hon, hennes röst stockade sig gång på gång, och hon talade häftigt och afbrutet:

“I dag — — när de kommo hem med honom — — blodig och sönderkrossad — — — gjorde jag — — ja, jag visste icke hvad jag gjorde. Jag vet att jag låg här på golvet i smutsen — — — och soporna och ropade — — — ropade till himmelen. Detta enda, *bara detta enda* — — att jag fick behålla honom, icke något mer — — — Herre — — jag skall älska dig mer än någon dödlig — — någonsin har älskat — — — mer — — mycket mer, hör Du — — alltid, evinnerligen — — Bara detta enda, *detta enda* — —“

“Har han bönhört mig?”

Hon brast ut i ett vildt, hysteriskt, skärande skratt.

Och om en stund:

“Jag har älskat honom för mycket. Därför förnekar jag honom. Han finnes ej.”

“Men *om* han finnes“, hon skrek med ens till så gällt, att de små blyinfattade rutorna skallrade därvid, “ja då — — — då — — då *hatar* jag honom.”

Så kastade hon sig framstupa öfver liket, vred sina händer om hvarandra, slet i sitt hår och stönade ångestfullt.

Granlund, som andades häftigt och var blek af sinnesrörelse, stod länge som bedöfvad, orörlig och tyst.

Därpå steg han fram till kvinnan och sade, utan att hon tycktes skänka någon uppmärksamhet åt hans ord: “Jag går nu. Kanske kommer jag snart åter. Må Herren till dess vara din arma själ nådig.”

Och gick med dröjande steg ut genom dörren.

Där utanför badade ännu hela backen i sol-ljuset, ofruktsam, skugglös och förbränd.

På trappan satt den lilla med hufvudet i händerna, de nakna, smutsiga små fötterna nedborrade i den heta sanden och de stora ögonen ännu lika torra, ännu lika undrande.

Han gick henne tyst förbi. Han gick med sänkt hufvud och tungt sinne och många mörka tankar kommo och gingo, tankar som han aldrig hade trott sig kunna tänka och för hvilka han fasade.

Men när han kom utför backen, där vägen svängde fram ur skogen, och den friska brisen från slätten blåste emot honom, drog han djupt efter andan.

Lars Persson stod ännu med sin häst och väntade. Han såg butter ut. En arbetsdag var förstörd och hans slätter brådskade, men han sade ingenting.

Det var en härlig kväll.

När de körde ned mot slätten efter skogs-

brynet, låg aftonsolen rödskimrande på trätopparne. Fälten där nedanför böljade i skiftande färger. Träden kastade allt längre och längre skuggor. Skaror af skördefolk, betande hjordar och rödmålade bondgårdar, här och där strödda öfver bygden, gånge taflan lif. Då och då förde vinden fram en lång, dallrande ton af aftonklämtningen i kyrkan, som gaf genljud i bergen. Och öfver det hela sänkte sig aftonens ljufva, hugsvalande frid.

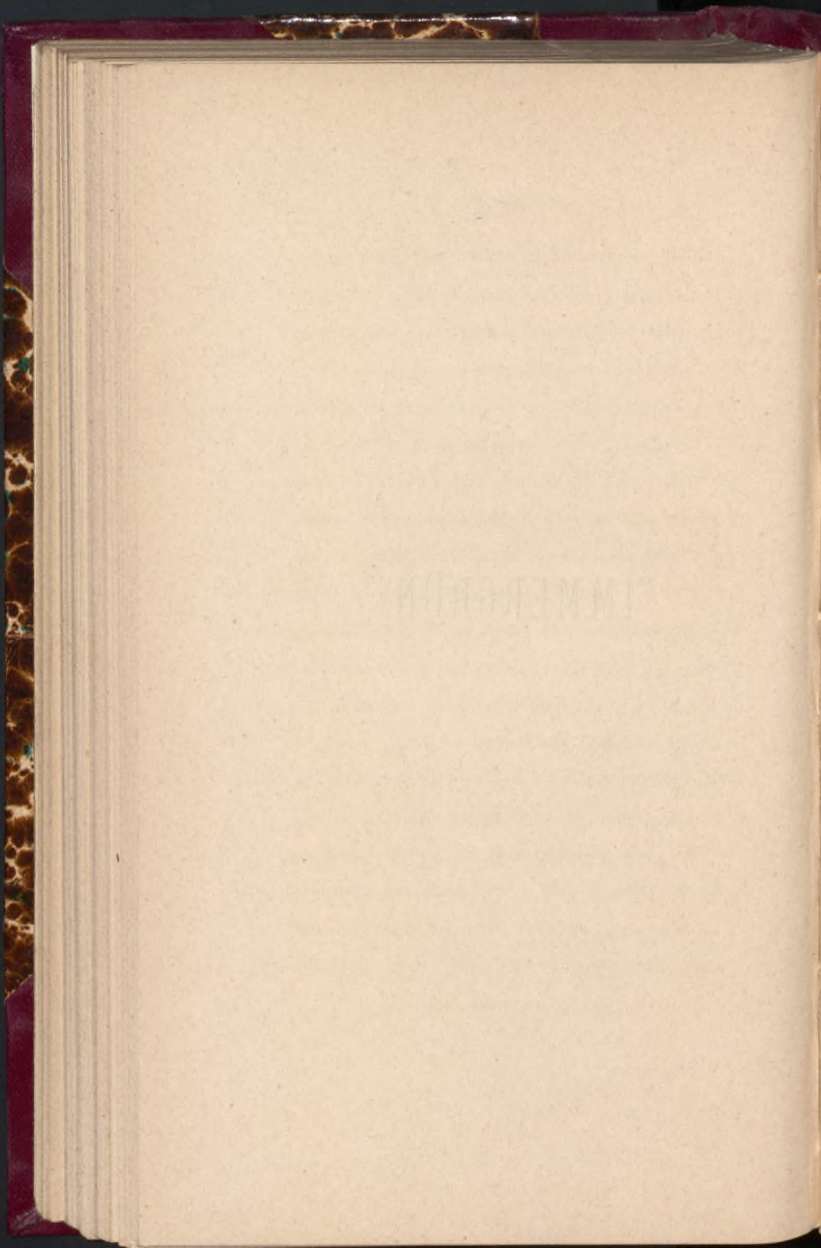
Vid gränsen af sina egor steg han ur, lät skjutsen vända om och gick hem till fots. Nere vid sjöängen körde de just in det sista lasset hö, och då rättaren prisade den rika skörden och det ypperliga vädret, log han förnöjd. Han blef lättare till sinnes för hvarje steg han tog.

Kom så upp till prästgården, vände sig om i grinden, kastade en blick ut öfver slätten, höjde ögonen och sade högt:

“Och de *tro* icke. Herre, hjälp deras otro!”

“IMMERGRÜN.“

Fru Maria Villner. Kapten Göran Arvedsson.

Nu suto de vid hvarandras sida på Norrteljebåtens akterdäck. Kvällen var ljum och lugn, och solen lätt beslöjad.

Hon kunde vara något öfver fyrtio år, men bar dem med heder. Hennes hår var visserligen lindrigt gråsprängdt vid tinningarne och hennes hy litet, helt litet passerad, men profilen var ädel, nästan klassisk och de svarta ögonen, som ännu stundtals glimmade likt uppflammande eld, måste i yngre dagar ha varit bedärande. Hennes resliga figur förde en viss matronelik fetma, som dock icke kunde dölja, att växten en gång

varit oklanderlig, och i hvarje hennes rörelse låg en medveten och behagfull säkerhet, som verkade särdeles gynsam på åskådaren. Hennes toalett bar pregeln af denna på samma gång enkelt smakfulla och solida elegans, som kännetecknar damen af stånd och förmögenhet. Dyrbara tyger, mörka, allvarliga färger.

Han var smärt och ståtlig till växten, bar sitt hufvud högt och förde sig med osökt ledighet. Håret var starkt grånadt, äfvenså de långa mustacherna och de buskiga ögonbrynen, som hvälfde sig öfver ett par bruna ögon. Hyn var mycket mörk och solbränd. Drägten ytterligt vårdad; borstad, glänsande stormhatt, mörk promenadbonjour, ljus väst, handskar och halsduk.

När de först råkades, syntes de öfverraskade å ömse sidor. Han kom ur matsalongen, där han ätit middag, hade tändt sin cigarr och gick nu upp på däck att röka och njuta af saltsjöluften. Hon satt längst akterut, lutad öfver sin virkning och med sänkta ögon.

När hon lyfte dem, mötte de hans, som frågande voro fästa på hennes ansigte.

Hon rodnade lindrigt, men fattade sig genast, reste sig och gick honom med framsträckt hand ett par steg till mötes.

“Åh, *Ni* här —”, sade hon med klar och lugn stämma, fastän någon förvåning i tonen.

Han tog hennes hand och bugade sig artigt.

“Jag kunde väl aldrig tro, att jag misstagit mig”, sade han.

“Ni är således redan återkommen från er resa”, fortsatte hon.

“Ja, när sommaren kom, blef mig hemlängtan för svår, men till hösten far jag åter till Mentone.”

“Jaså.”

“Och Ni, min fru, är också på resande fot, som jag ser.”

“Åhja. Jag skall dock bara ut till vårt lilla sommarbo, som vi byggt oss här ute i skärgården.”

“Och er man befinner sig väl?”

“Ja, jag tackar. Skola vi inte sätta oss?”
sade hon, när hon såg de kringvarandes nyfikna
blickar.

De satte sig, och han kastade sin cigarr
öfver relingen.

“Ack, hvarför gjorde Ni så? Mig generar
inte röken.”

“Jag har ännu aldrig rökt i fruntimmers-
sällskap”, sade han.

Hon återtog sin spets. Han satt tyst en
stund, blickande rakt framför sig.

“Det var länge sedan vi träffades nu”, sade
han.

“Tre år sedan, tror jag.”

“Ja, och då helt flyktigt. Men Ni är er lik.”

“Jag är för gammal att behöfva smickras”,
sade hon. “Ni har grånat duktigt.”

Hon såg upp på honom.

“Och Ni är brunare än sist”, tillade hon.
“Italiens sol är hetare än vår.”

Så blefvo de åter tysta. Han följde hennes, hvita snabba fingrar med sin blick. Då och då lyfte han den upp mot den lugna, alvarliga profilen. Och hans öga blef tankfullt.

Plötsligt såg hon upp och log:

“Ni drömmar.”

“Kvällen är vacker”, svarade han.

“Ja den är vacker — och vi ha haft ett härligt väder hela dagen”, hon lade mönstrande hufvudet på sned och drog i sin spets, “riktigt midsommarväder. Men det är tråkigt i staden.”

“Ja. Ni har väl blott varit inne för dagen?”

“Ja, jag har måst söka läkare för vår yngste gosse. Han har ondt i sitt knä — stackars liten.”

Det for en skugga öfver hans ansigte. Men ögonblicket därpå sade han med artigt delta-gande ton:

“Det är väl icke något farligt, vill jag hoppas.”

“Åhnej. Läkarn tror det ej. Men han får hålla sig stilla.”

“Och han heter?”

“Sven.”

“Efter —?”

“Efter min man naturligtvis.”

“Ja visst, förlåt, jag glömde — —. Det är en vacker kväll.”

“Ja, Ni sade så nyss.”

“Ack, hvad jag är dum och distrait. Men det går så med oss gamla ungarlar. Ni får ha fördrag med mig.”

Och han skrattade kort. Men hon teg.

“Ni har ju en äldre flicka?” sade han om en stund.

“Ja, Maria; låt se — hon är nu — — 17 år.”

“Så gammal!”

“Ja. Ni glömmar, att vi just icke äro några ungdomar längre.”

“Nej, det är sant”, sade han och suckade.

“Är hon lik Er?”

“Nej inte just. Hon liknar mera sin far. Hon är en vacker flicka.”

Och ännu en gång blefvo de båda tysta. Han låtsade njuta af den härliga utsigten, af det solglittrande vattnet, af de höga, grönklädda stränderna som i evigt vexlande panorama rullade förbi hans blickar. Som solen var på nedgående, hade högsommardagens klara bländande middagsljus, som med sin skärpa förtar skogssträndernas mjuka färgspel, fått lämna rum för en blidare dager, i hvilken de smältande skuggorna, de leende öfvergångarne från björkens ljusa grönska till furans mörka, från färgton till färgton, från nyans till nyans kommo till sin fulla rätt. De många villorna efter stranden med sina vinbevuxna verandor, sina hvitmålade flaggstänger och sina glada röster gåfvo talfan beständigt skiftande lif. Och solbelysta fartyg, hvilkas smutsiga segel stampade i den svaga aftonbrisen, rykande ångbåtar med hvitmande däck, små segelkuttrar med flaggor och vimpelar och roddbåtar med plaskande åror skuro

fjärden härs och tvärs, plöjande upp silfverglänsande fåror ur dess ljumma vatten.

Och när han vände sina blickar in emot däckets, möttes de äfven där af ett rörligt, vexlande lif. Sommarklädda Stockholmare, som efter veckans arbete vände åter ut till landluft och grönt. Unga, hvithyade flickor i stora bredskyggiga halmhattar, blommiga, åtsittande bomullsklädningar och brokiga parasoll. Kavallerjerer i hvita västar och pincenez, urkedjor och rörkäppar. Dästa grosshandlare i klockringar och istermagar, polisonger och plånböcker. Fruar i romaner och sammetskappor och kärngar i korgar och schalar. Och fram på fördäck skymtade man trädgårdsstolar, krattor, ölkorgar, järnspisar, blomkrukor och sängkläder, allt i en behaglig blandning, midt hvaribland vindspelets knäbrutna ryggrad reste sig upp, tyngd af rasslande kättingar och gnisslande block.

Men han såg icke mycket af dessa brokiga tafor, och hans blick var frånvarande och alvarsam.

Plötsligt lyfte hans följeslagerska på hufvudet och sade i munter ton:

“Nej, men, min bästa kapten, nu har ni då blifvit aldeles för tråkig. Berätta mig något från edra resor; alltid har Ni ju upplefvat en massa äfventyr, sett en massa saker och ting, som icke vi här hemma i vår vrå af världen få höra af. Tag fram er palett och måla mig en sydlänsk tafsla. Färger och ord brukade icke fela Er förr.”

Han spratt upp.

“Mina resor? Åh mina resor — det är det evigt enahanda, och jag har tröttnat på dem för längesedan. Det enda nya de ha lärt mig är, att allt, allt är gammalt. Och af allt det sköna jag har sett är icke något ens hälften så skönt som en sådan här svensk skärgårdsbild. Och hvad jag upplefvat — ja, upplefvat är då ett oegentligt ord — ty lefvat har jag inte gjort på, hvem vet hur många år. Jag har endast existerat — dragit mig fram — så att säga.”

“Åh — hvad Ni har blifvit för en svår pessimist. Ert lynne måtte ha grånat med ert hår — och helt visst äfven edra ögon. Men, när Ni nu inte finner något lockande i detta irrande lif, hvarför slå Ni er då inte till ro här hemma — i en lugn vrå i vår vackra skärgård t. ex. som Ni tycks älska? Och hvarför skall Ni endast existera, när Ni borde kunna lefva?”

“Flyttfogeln kan inte ändra natur. Jag trifs inte länge på ett och samma ställe. En oförklarlig oro jägtar mig. Och hvad har jag väl som håller mig kvar? — — Eller — för att säga sanningen — jag reser för att finna mig själf.”

“Er själf?”

“Ja, just mig själf. Här hemma har jag för alltid tappat bort mig. Och för alltid lefvat slut. Därför har jag rest, rest och åter rest fjärran omkring för att söka mig själf igen eller

— hvilket är detsamma — för att finna en gnista lif för min räkning. Förstår Ni mig?"

"Jag vet inte."

"Jo, ser Ni; när jag inte längre är mäktig en stark, eggande åtrå, en utpräglad böjelse eller ens en känsla, så pass liffull att den för ett ögonblick dominerar mitt väsende, då anser jag, att jag upphört att lefva. Har jag inte rätt?"

"Kanske."

"Ja — Ni medger det. Därhän har det gått med mig. Därhän — att inte det skönaste kan hänrycka mig, inte det fulaste inge mig afsky, inte någon glädje narra mig att le eller någon sorg till tårar. Jag försäkrar Er, att så är. Jag har försökt att lura mig själf, öfverrumpla mig i något obehagadt ögonblick med att dock en gnista af den gamla elden glödde under askan för att slå upp i flamma, när stunden vore inne. Jag har bjudit mitt öga på världens skönaste mästerverk, en Rafaël, en Rubens,

Michel-Angelo, van Dyck. Turisternas och resehandböckernas lofprisade natur har snart intet nytt att visa mig. Jag har kittlat mina nerver vid Monte Carlos spelbord och jag har smekt dem i San Franciscos opiistugor. Jag har knappast lämnat något osedt, något opröfvadt. Men jag har aldrig, aldrig funnit åter mig själf — —."

"Ni öfverdrifver", sade hon, men hennes arbete hvilade i knät och hennes stora mörka ögon hängde med en egendomlig glans vid hans läppar, girigt slukande hvarje det minsta ord.

"Ja, detsamma, just detsamma har jag sagt mig själf tusen gånger så visst som en. Du öfverdrifver. Du fantiserar. Sjuka inbillningar — dumheter — ryck upp dig, kärl! Du är ju ännu inte någon gubbe, som lefvat ut; ännu bör väl världen kunna ha mycket att bjuda dig af — — ja af allt möjligt. — — — Kanske jag någon gång berättat Er en liten episod från min barndom, som då gjorde ett lifligt

intryck på mig och alltid legat mig friskt i minne — —.“

“Jag vet ej, hvarpå Ni tänker.“

“Joo. Min far, som för öfrigt var en hjärtans god och välmenande man, hade en viss benägenhet för att alltid, i alla lifvets förhållanden predika litet smått, innan han handlade, deklamera öfver en sak, innan han tog itu med den, först sträcka fram litet filosofisk tröst med den ena handen, och sedan, först sedan, gripa i på alvar med den andra.

Nåväl. — En dag kom det till hans öron att en af hans torpare längst ute på skogen, för hvilken det alltid varit knapt och svårt, i följd af hustruns död och sin egen sjuklighet var på god väg att svälta ihjäl med alla sina barnungar. Han begaf sig genast dit. Han tog mig med. När vi kommo in i den eländiga lilla kojan, satt mannen där inne och hängde på en stol midt bland sina hungriga små, trasig, blek,

utmerglad och sysslolös, förlamad af en overksam förtviflan.

Min hederlige far, som nu inte kunde förneka sig själf, hof genast upp sin röst och började sin utläggning af detta, som han tyckte, intressanta fall. Han talade länge och mycket, om hur visserligen en människa kunde drabbas hårdt af ödet, förföljas af olyckan och piskas naken in på bara kroppen, men dock alltid borde veta att finna tröst i medvetandet om sin uppfyllda pligt och i hoppet på bättre dagar. Efter åskmoln solsken. Och han framdrog i ett glänsande föredrag en massa tröstegrunder, som religion, moral och filosofi i ett fall som detta borde ha att bjuda en olycklig. Han talade sig själf varm och han var öfvertygad att han med hvarje ord bjöd den stackars uslingen en härlig, styrkande tröst.

Jag är viss om att icke ett ord fastnade i trashankens hjärna. Jag såg det hela tiden på den dödströtta, likgiltiga minen. Och när sent

om sider min far hade slutat, då reste sig den sjuke upp från stolen, sträckte fram sin dar-
rande hand och ropade högt, men med en hes,
rosslande stämma, som svek sig själf:

“Jag är hungrig. Gif mig *bröd*.”

På samma sätt är det nu med mig. Min
filosofi, mina vackra fraser, hvad båta de? Jag
må tala förnuft med mig själf aldrig så mycket,
jag må resonera och prata mig trött — upp
med hufvudet, gamle gosse, njut, lef — när jag
slutat, svarar jag dock mig själf med evigt
samma svar åter och åter, med den hungriges
resonlösa nödrop: *bröd, bröd!*

Det är detta bröd som jag sökt och aldrig
funnit. Det är därför jag inte kan *lefva* —
endast *vara till*.”

Han tystnade. Han var häftigt upprörd.
Äfven hon andades fort, böjde sig ned öfver
sitt arbete utan att röra det och teg. Om en
stund började han åter med låg, lugnad stämma:

“En gång trodde jag ett ögonblick att jag

hade funnit, hvad jag sökte. Jag skall berätta det för Er; Ni är den första dödlige, för hvilken jag öppnar mitt hjärta. — Det var naturligtvis en kvinna. En kvinna med svarta ögon.“

Hon ryckte till och bleknade. Men han lade handen på hennes knä och sade:

“Var lugn. Det var långt, långt härifrån. Jag hade funnit henne — när — hvar —? Det betyder ju intet. I ett palats eller i en gränd. Hvad det rann för ett blod i hennes ådror, om det var en ädlings eller en tiggares, om hon var en kvinna värd min aktning eller mitt förakt, det frågade jag hvarken då eller sedan efter. För mig var hon egentligen ingenting — ingenting annat än ett par ögon. — Och inte ens dessa — hennes egna.“

Han såg upp med en hastig underlig blick.

“Fortsätt“, sade hon nervöst.

“Jag var en dåre“, fortsatte han, “och jag bedrog mig — på mig själf. Det var ett skenlif, endast ett kort skenlif; men det kom mig

ändock att för ett ögonblick känna livvets illusion åter.

Jag trodde, att jag älskade henne. Jag svär Er, att jag verkligen trodde det; att jag kämpade ut striden med mig själf — till slut, som jag tänkte, att jag ransakade mig själf, att jag rörde och åter rörde i alla gamla falnade bränder, och att jag först, när hvarje den minsta gnista af det gamla var släckt, att jag först då började det nya. — Hon skulle bli min hustru.“

Han tystnade och lutade ansigtet i händerna.

“Hvarför fortsätter Ni inte?” sade hon.

“Hon skulle bli min hustru. — Och så kom — det förfärliga — det oundvikliga. I sista stunden sveko mig krafterna, bröts illusionen — — dårskapen — hoppet — —. På *en* natt har jag lidit — mer — än under hela mitt öfriga lif — — en enda natt af ångest — — och kamp. — Det var *det gamla, det gamla* — —.

Icke ens den gången — — fann jag lifvet.
Jag öfvergaf henne — — och flydde — —.“

Hon skyggade till, som om hon plötsligt trampat på en orm, och hennes ansigte purprades af vrede.

“Och detta“, sade hon med upprörd stämma, “detta — — dessa nedrigheter blyges — Ni ₁nte att berätta *mig* — en kvinna midt i ansigtet! Kapten Arvedsson — Ni har rätt — Ni är inte längre Er själf.“

Han skrattade nervöst och ljudlöst.

“Ja, vredgas Ni. Ni har rätt därtill, *Ni* har rätt därtill. Trampa på mig, spotta åt mig. Här är jag — lättingen — uslingen — kvinno-skändaren. Jag skyggar ej för ert förakt, som Ni ser. Slå till. Slå till.“

De blefvo båda tysta. Hon vände sitt ansigte ifrån honom utåt vattnet med blicken framför sig. Hennes andedrägt var häftig och ojämn. Han tog fram sitt ur, såg på det och tekte tanklöst med berlockerna på kedjan.

Människohopen på däck hade minskat betydligt. Hvarje villa på stranden, hvarje vajande flagga lockade några i land. De voro nu nästan ensamma på aktersta delen af sätet, som löpte rundt om efter relingen.

Tystnaden började bli pinsam. Det märktes, att en hvar utaf dem väntade att den andra skulle ånyo börja tala.

Slutligen sade han:

“Är ni snart framme vid er villa?”

“Ännu dröjer det en halftimma ungefär.”

“Er man är därute?”

“Nej, han kommer ej förr än i morgon bitti.”

“Göromål i staden?”

“Ja.”

Han försjönk i tankar. Efter hand fick hans ansigte ett blidare uttryck, hans ögon glans. Till och med ett flyktigt leende for en gång däröfver som vid ett angenämt minne. Så kom ett beslutsamt uttryck kring munnen, ungefär

som på en den där bestämt sig att njuta för sista gången och sedan dö.

Han lutade sitt ansigte tätt in emot hennes och talade med låg, vibrerande stämma:

“Maria.”

Hon reste sig ögonblickligen upp och sade strängt:

“Ni glömmet Er.”

Han fattade hennes hand:

“Jag besvär Er. Sätt Er ned. Jag glömmet mig *icke*.”

Hon satte sig åter. Han talade med en klangfull ton af bön i rösten, som grep henne.

“Jag är nu hemma för sista gången. Om en månad, kanske om en vecka är jag härifrån. Långt härifrån. Och Ni skall *aldrig* behöfva se mig åter.

Jag känner det på mig. Det är en röst i mitt inre, som i hvarje ögonblick tydligt ropar mig i örat: se; det är sista gången du ser — hör; det är sista gången du hör. Denna hem-

landsjord, dessa hemlandstoner — vatten, himmel, skog, susande mörka furuskog! Och dessa hemlandsminnen — — och jag vet att den rösten talar sanning.

Det är en lifdömd som anropar Er om den sista ynnesten. Ni skall göra ett undantag för honom; jag vet det. Ni skall inte ha hjärta att neka mig så litet. Som dock för mig är så mycket, så outsägligt mycket.

Jag är en svärmare, en narr — hvad helst Ni vill. Jag känner det med mig själf, och i detta ögonblick vet jag knapt, om jag skall skratta åt min dårskap eller gråta åt mitt elände.

Men om jag nu får tala vid Er på detta sättet, kalla Er vid namn på det gamla viset — det är ju blott några ögonblick af ett lif, och det är den härligaste musik för mina öron — drömma om gamla minnen — gamla, gamla minnen — Ni kan nog icke fatta det, hvad det skulle göra mitt hjärta godt — hvilken välger-

ning Ni gör en usling, Maria, för hvilken Ni evigt skall blifva välsignad —."

Han tystnade, och när äfven hon teg, tog han det för bifall och fortsatte. Han talade långsamt och dämpadt, nästan som om han dechiffrerat någon otydlig, halft utplånad skrift, och hans ögon sågo rätt framför sig med en inspirerad glans men ett frånvarande uttryck, som om han sökt urskilja konturerna af en fjärran tafla.

"Mins Ni en dag för tjugo år sedan? — En härlig dag. En solig sommarafton sådan som denna. — Fjärden glittrande lugn — luften lätt och sval, doftande af rosor och reseda —?

Mins Ni en liten veranda, klädd med vildvin, grön och skuggig — hvita, fläktande gardiner — aftonbris från skogen — utsigt öfver sjön — och kvällens stämningsfulla, fridsamma lugn?

Jag stod vid er sida — jag var ung då — ung i ögat — ung i hjärtat. — Och Ni, Maria,

hade de mörkaste ögon och det ljusaste leende, som dårat en dödlig.

Jag tror jag var poëtiskt stämd; jag är nästan rädd, att jag var det. Jag såg allting i rosenrött, och jag hoppades i rosenrött — men jag hade ju lefvat så litet.

Och *då* åtminstone låg det icke någon protest i edra blickar.

Hvad jag sade, hvad *vi* sade? Jag förmodar att dessa saker sagts tusen gånger förr, och tusen gånger sedan, kanske bättre, kanske mycket bättre — och skönare. Men det vet jag, att aldrig ha människoord klingat härligare i mitt öra än er stämma gjorde det — den kvällen.

Om det var skuggan från vildvinet, som förvirrade min blick eller ej — men jag tyckte mig se tårar i edra ögon — fast edra läppar logo. —

Huru ofta har jag inte sedan undrat, hvad dessa tårar — betydde. —

Fastän — jag nu är gammal och grå —
 grå i både hår och ögon, som Ni sagt mig —
 och fastän — tjugo långa, långa år — af läng-
 tan — af — — *ah!!!* — —. Jag blir ung på
 nytt vid dessa minnen —; så ung som jag är
 nu — så lycklig — så *levande* — — har jag
 icke varit det — — — *nej*, det är galenskaper
 — Ni ser, jag blir ju tårögd — som en flicka.

— — — — —
 — Hvarför skrattar Ni inte åt mig? —

När Ni så tyckte — att aftonen — blef för
 sval — gingo vi in i er salong — där lampan
 brann — och där edra blommor — dem Ni
 själf skötte — kastade skuggor på de ljusa
 tapeterna. — Fönstret till trädgården var öppet
 — blomsterdoften silade in mellan de vajande
 gardinerna — och en och annan fjäril som nar-
 rades in — ur kvälldunklet — svedde sina
 vingar på ljuslågorna. —

Ni satte Er vid pianot — jag stod bredvid
 — — Ni tog ett nothäfte på hyllan. — —

“Nu slår jag upp ett stycke på måfå”,
sade Ni.

Det var Kafkas “Immergrün”.

Tror Ni ej jag mins, hur lätta tonerna summo fram under edra fingrar — och smögo sitt nät — omkring mig. — H'r de föreföllo mig — som späda andeväsen — amoriner af solsken och dagg — som dansade i trolska ringar — inför mina ögon — — lekte bort deras förnuft och mitt hjärtas sans —?

Tror Ni ej — jag mins — sentensen — de fyra raderna af Heine — som stodo som motto — på styckets titelblad — i snirklade stilar — fyra eländiga, stackars rader — dem jag har tuggat och åter tuggat på i tjugo års tid? —

«Die Jahre kommen und gehen,
Geschlechter steigen in's Grab;
Doch nimmer vergeht die Liebe,
Die ich im Herzen hab'.» — —

Det är ju inte mycket? Eller hur? Men jag tog dem som en skön profetia — — och

de äro ju ändå — — när allt kommer omkring
— — dessa fattiga ord — — *hela min historia* — —.

Och åter sutto de tysta vid hvarandras sida — och åter hörde de propellerslagens brus, maschinens slammer, passagerarnes glada röster, stim, jägtande och buller.

Och hon tryckte näsduken för sina ögon, hennes bröst skälfd, och hennes händer darade. Och kring hans gråa mustacher kommo och gingo spasmodiska ryckningar, som vanstälde ansigtet; och de bruna ögonen blinkade nervöst, som tålde de ej den milda dagern.

Och ännu drogo samma stränder i ändlös defilée förbi dem; gråa klippiga stränder, speglande sin höjd i vattnets klarhet; sluttande, gröna stränder med blommor, foglar och skog. Och ännu skuro vimplade båtar i lekfull dans genom fjärdens böljor, och ännu hade icke solen gått ned öfver vår och förhoppningar. — —

Då reste hon sig plötsligt.

"Jag är framme", sade hon.

Och hon sträckte honom sin hand.

Han fattade den och tryckte den hårdt.

"Och Ni förlåter mig, hvad jag i dag talat?"
sade han.

"Ja, ja."

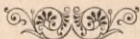
"Och Ni skall inte minnas mig med hat, om
Ni minnes mig?"

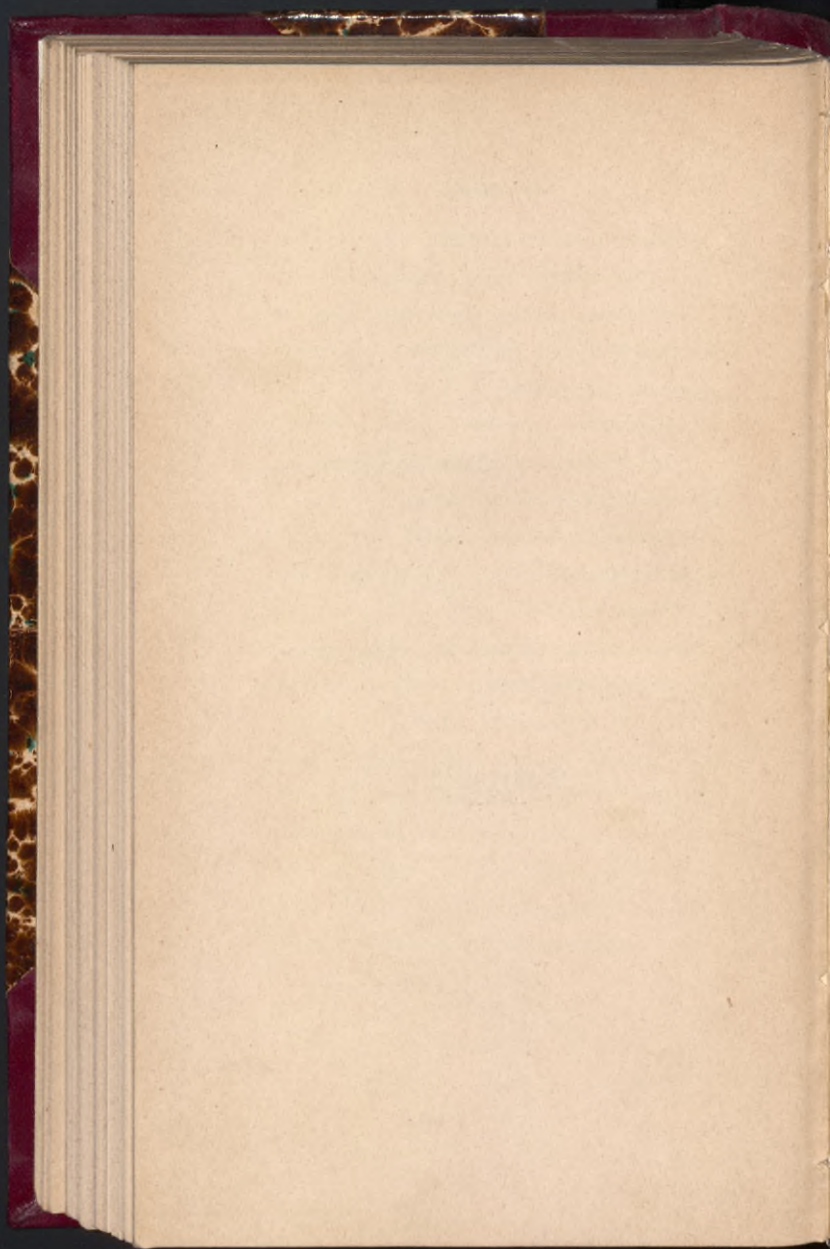
"Nej, nej."

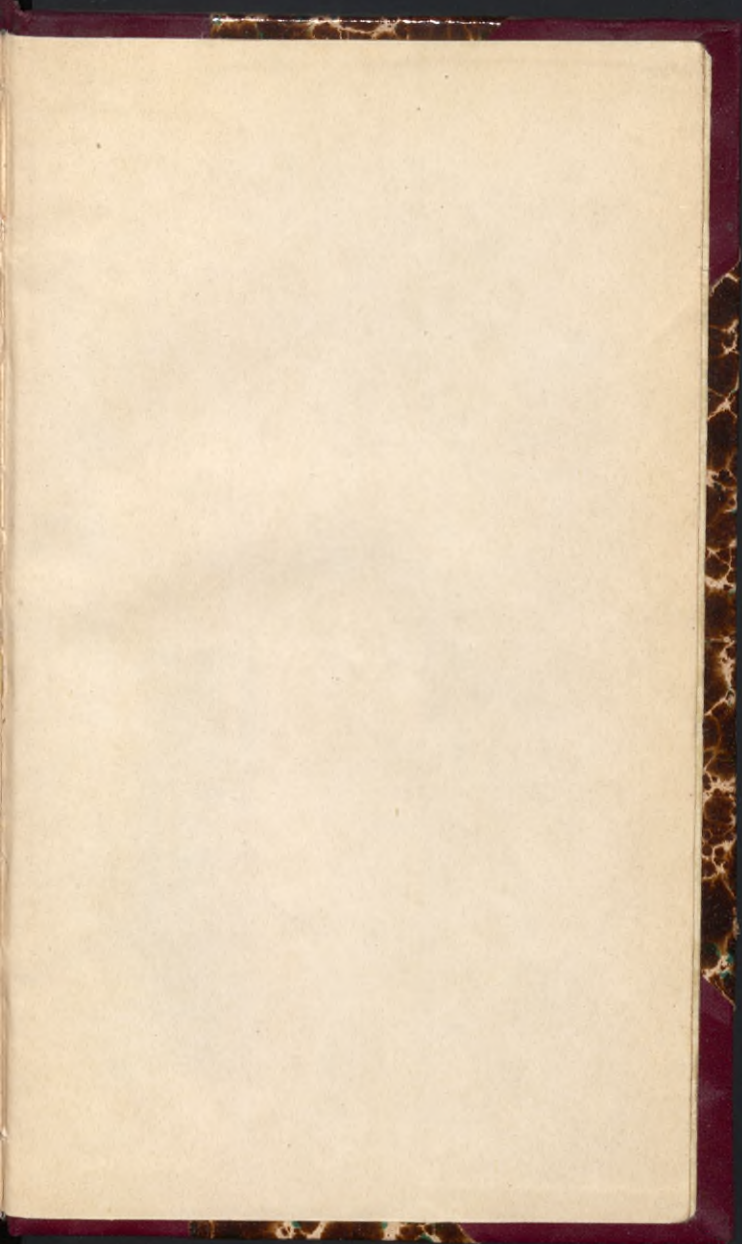
"*Farväl.*"

"*Farväl.*"

Deras händer skildes. Hon vände sig om,
tog sitt parasoll och gick.

6000136587

Göteborgs universitetsbibliotek

